Projekt „Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.
7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej.

**Człowiek - najlepsza inwestycja**

Raport z badań ilościowych

# Podmioty ekonomii społecznej zatrudniające osoby niepełnosprawne w opiniach przedstawicieli wielkopolskich przedsiębiorstw, władz samorządowych i organizacji pozarządowych



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

# Spis treści

Wstęp ..... 3

Przedstawiciele władz samorządowych i organizacji pozarządowych ..... 3

Przedsiębiorcy i pracodawcy ..... 17

Wyniki analiz statystycznych ..... 34

Załącznik 1. ..... 36



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

# Wstęp

W marcu 2012 roku przeprowadzono badania społeczne wykorzystując głównie ilościowe metody badań. Z przedstawicielami przedsiębiorstw (właścicielami i osobami decyzyjnymi w sprawach handlowych lub kadrowych) z Poznania i okolic. Przeprowadzono 42 bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe przy pomocy ustrukturyzowanego kwestionariusza. Elementem jakościowym badania tej zbiorowości były oceny ankieterów dotyczące stosunku respondentów do tematyki badania. Ankieterzy mieli za zadanie określić na ile badani (ich zdaniem) rzeczywiście byli zainteresowani współpracą z przedsiębiorstwami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne, zamawianiem u nich produktów lub zleceniem usług.

Przeprowadzono również 20 wywiadów telefonicznych realizowanych techniką CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*) z przedstawicielami organizacji pozarządowych z Wielkopolski oraz 18 wywiadów (przeprowadzanych tą samą techniką) z przedstawicielami podpoznańskich gmin: Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz i Tarnowo Podgórne; a także Urzędu Miasta Poznania[1].

Prezentacja wyników poszczególnych badań zostanie podzielona według zastosowanej techniki badawczej. Jako pierwsze omówione zostaną wyniki badań przeprowadzonych z przedstawicielami władz samorządowych i organizacji pozarządowych. Następnie zaprezentowane zostaną wyniki badań zrealizowanych z przedstawicielami przedsiębiorstw z Poznania i powiatu poznańskiego. W ostatnim rozdziale zawarte będą informacje dotyczące istotnych statystycznie różnice między poszczególnymi zbiorowościami.

# Przedstawiciele władz samorządowych i organizacji pozarządowych

Uczestniczących w badaniu przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (JST) i organizacji pozarządowych (NGO) zapytano czy instytucja/organizacja, którą reprezentują, byłaby zainteresowana współpracą z podmiotami gospodarczymi zatrudniającymi osoby niepełnosprawne, gdyby nie musiała z tego tytułu ponosić żadnych dodatkowych kosztów. Wszyscy respondenci reprezentujący JST odpowiedzieli twierdząco na to pytanie. W przypadku NGO tylko jedna osoba określiła warunki takiej współpracy.

[1] Przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Poznaniu nie byli zainteresowani uczestnictwem w badaniach odsyłając ankieterów do Powiatowego Urzędu Pracy, co świadczyć może o braku zrozumienia dla problematyki badania i roli jaką władz samorządowe mogą odgrywać w procesie integracji społecznej i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, nie tylko poprzez dofinansowywanie działań WTZ i ZAZ.



STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Tak wysoki odsetek twierdzących odpowiedzi wiąże się zapewne z faktem, że jednostki samorządu terytorialnego i niektóre NGO często zlecają realizację różnego typu zamówień i świadczeń już działającym warsztatom terapii zajęciowej lub zakładom aktywności zawodowej. Z drugiej strony, jest to też deklaracja „bezpieczna" – ze względu na wspomniany brak dodatkowych kosztów – i z tych samych względów racjonalna ekonomicznie.

Przedstawiciele JST i NGO poproszeni zostali o uszeregowanie cech produktów/usług w kolejności od uznawanej przez nich za najważniejszą do najmniej ważnej. Cechy te były im przedstawiane w kolejności losowej. Respondenci jako **najważniejszą cechę** produktu/usługi wskazywali najczęściej *jakość*, a następnie *funkcjonalność/przydatność*. Żadna z tych cech nie została uznana przez respondentów za najmniej ważną.

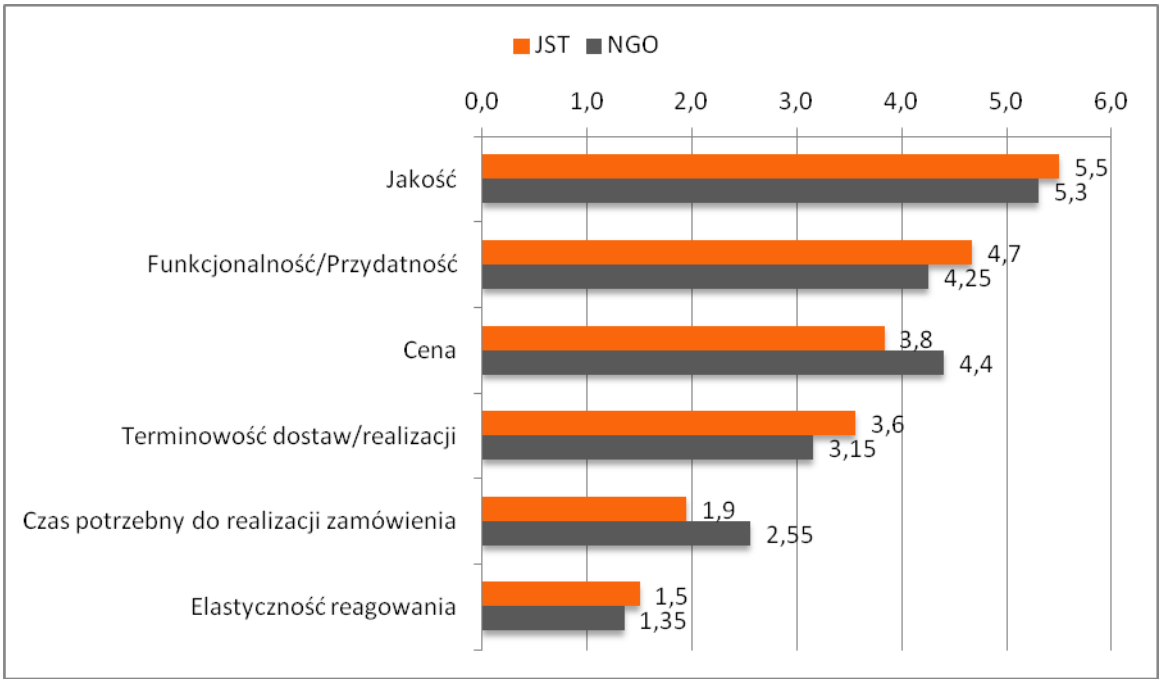


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

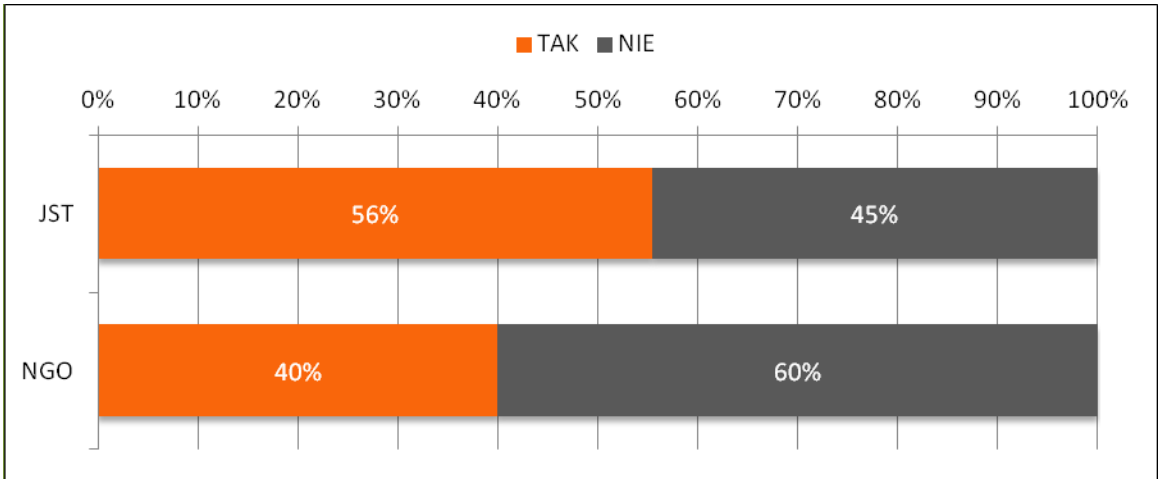
**Wykres 1.** Uszeregowanie cech produktu/usługi w kolejności od najważniejszej do najmniej ważnej, gdzie 6 to cecha najważniejsza, a 1 najmniej ważna (średnia).




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

Spośród badanych dwudziestu organizacji pozarządowych jedynie 8 zadeklarowało, że NGO, którą reprezentują zamawia produkty/usługi wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego twierdzącej odpowiedzi udzieliła nieco ponad połowa badanych.

**Wykres 2.** Czy instytucja/organizacja zamawia produkty/usługi wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne?




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Przedstawiciele JST zapytani jakiego rodzaju produkty lub usługi zamawiają stwierdzali, że jest to rękodzieło i materiały biurowe oraz usługi gastronomiczne. Wskazano również na usługi związane ze sprzątaniem i pielęgnacją terenów zielonych. Trzy osoby z dziesięciu nie potrafiły podać przykładu.

Badani przedstawiciele trzeciego sektora wymienili poza wspomnianymi produktami i usługami również usługi poligraficzne i informatyczne. Respondenci z NGO, którzy zadeklarowali, że organizacja korzysta z produktów wykonywanych lub usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne poproszeni o ocenę na skali od 1 do 5 (gdzie 1 było oceną najniższą, a 5 najwyższą) tych produktów i usług ocenili je jako *bardzo dobre* i *dobre.* Średnia ocen zarówno dla produktów, jak i usług wyniosła 4,75. Przedstawiciele JST uczestniczący w badaniu nieco niżej (4,1) ocenili dostarczane produkty i usługi.

Ponad 4/5 respondentów reprezentujących jednostki samorządu terytorialnego, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych zadeklarowało, że znają produkty wytwarzane i usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne. Poza wspomnianymi wcześniej, z których korzystają instytucje lub organizacje badani wymienili także: *call center*, ochronę mienia i usługi krawieckie oraz produkcję toreb ekologicznych, szczotek, artykułów gospodarstwa domowego i produktów spożywczych. Wymieniono także obsługę kas (czyli pracownicy niepełnosprawni jako pracownicy tymczasowi), stolarstwo (meblarstwo i oprawa obrazów), obsługę hoteli (pranie i sprzątanie).

Badanych poproszono także o wskazanie, które spośród z wymienionych 18 produktów lub usług znają. Wyniki przedstawiono na wykresie 3.

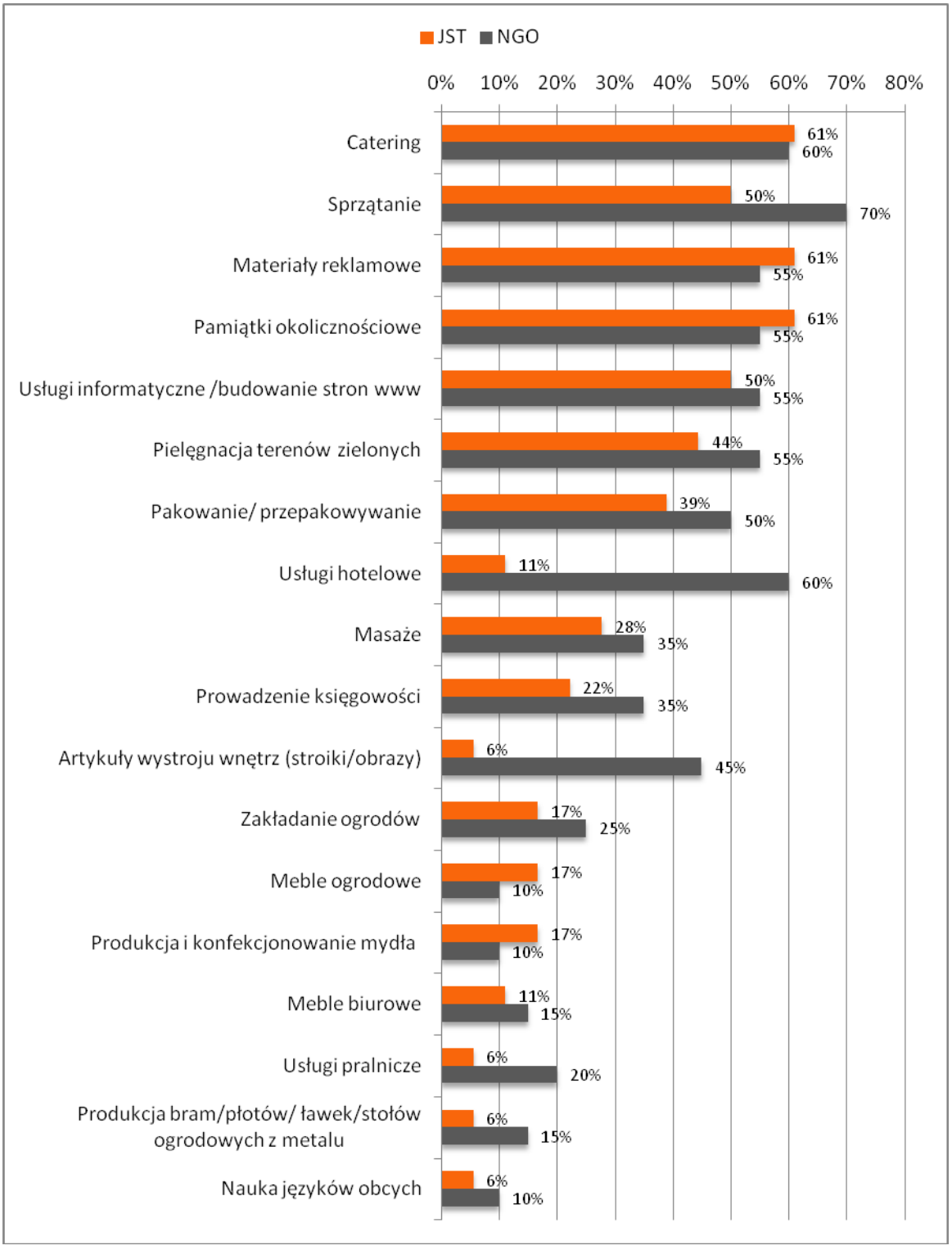


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 3.** Proszę wskazać, czy zna Pan/i takie produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne, jak: (% twierdzących odpowiedzi).






STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

Wyniki wskazują, że **co najmniej połowa** badanych z obu grup **znała** następujące rodzaje działalności gospodarczej wykonywanej przez osoby niepełnosprawne:

- catering,
- sprzątanie,
- materiały reklamowe,
- pamiątki okolicznościowe,
- usługi informatyczne /budowanie stron www,
- pielęgnacja terenów zielonych.

**Mniej niż jedna czwarta** badanych **znała** takie produkty i usługi dostarczane przez osoby niepełnosprawne jak:

- zakładanie ogrodów,
- meble ogrodowe,
- produkcja i konfekcjonowanie mydła,
- meble biurowe,
- usługi pralnicze,
- produkcja bram/płotów/ ławek/stołów ogrodowych z metalu,
- nauka języków obcych.

Gdy zapytano przedstawicieli NGO o to, **jakiego typu usługi lub produkty mogłyby zamawiać organizacje,** które reprezentują, większość wskazała na *materiały reklamowe* (65%) i *catering* (50%). Zainteresowanie usługą sprzątania wyraziło 45% badanych. Skorzystanie z usług informatycznych zadeklarowało 30%, a prowadzenia księgowości jedynie 10%. Produkcją bram/płotów/ławek/stołów ogrodowych z metalu, pielęgnacją terenów zielonych i nauką języków obcych zainteresowanych było 5% uczestników badania reprezentujących NGO. Zapewne z przyczyn wynikających z charakteru działalności badani nie wykazali zainteresowania pozostałymi rodzajami działalności.

Zarówno reprezentantów NGO, jak i JST zapytano czy cena zamawianych przez organizację/instytucję produktów/usług wytwarzanych/świadczonych przez osoby niepełnosprawne miałaby pierwszorzędne znaczenie? Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres 4.

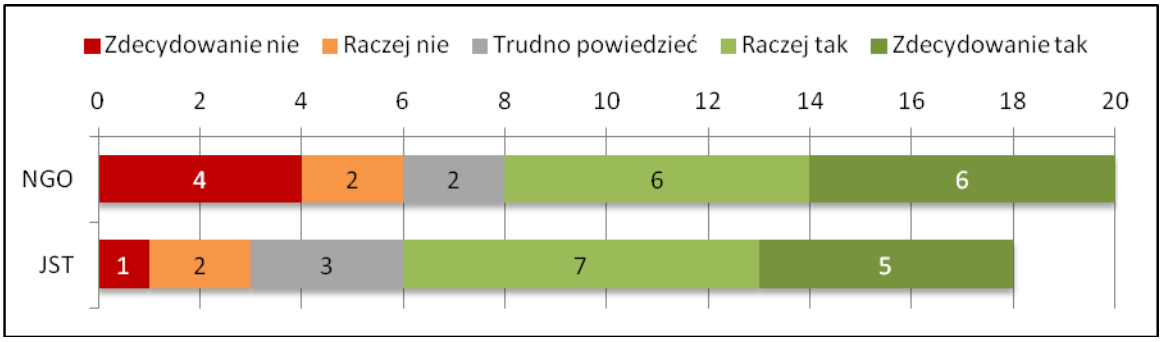


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 4.** Czy cena zamawianych przez organizację/instytucję produktów/usług wytwarzanych/świadczonych przez osoby niepełnosprawne miałaby pierwszorzędne znaczenie?




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

Jak widać na wykresie 4. badani reprezentujący organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego w większości wskazywali na znaczenie ceny w przypadku korzystania z usługi lub zamawiania produktów dostarczanych przez osoby niepełnosprawne. Nie musi to jednak oznaczać, że w przypadku wyboru oferty nie odgrywają roli względy społeczne. Wyjaśnienie takiego rozkładu odpowiedzi wynikać może z konieczności uwzględniania rachunku ekonomicznego. Inne wyjaśnienie stanowi fakt, że w niektórych przypadkach JST muszą w celu wyłonienia dostawy przeprowadzać przetargi, w których głównym (a często jednym) kryterium wyboru jest cena.

Osobom biorącym udział w badaniu zadano również pytania określające ich stosunek do produktów i usług dostarczanych przez osoby niepełnosprawne. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało *zdecydowanie nie*, a 5 *zdecydowanie tak*, w jakim stopniu zgadzają się z poszczególnymi stwierdzeniami przedstawianymi im w kolejności losowej. Rozkład odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy 5. i 6.

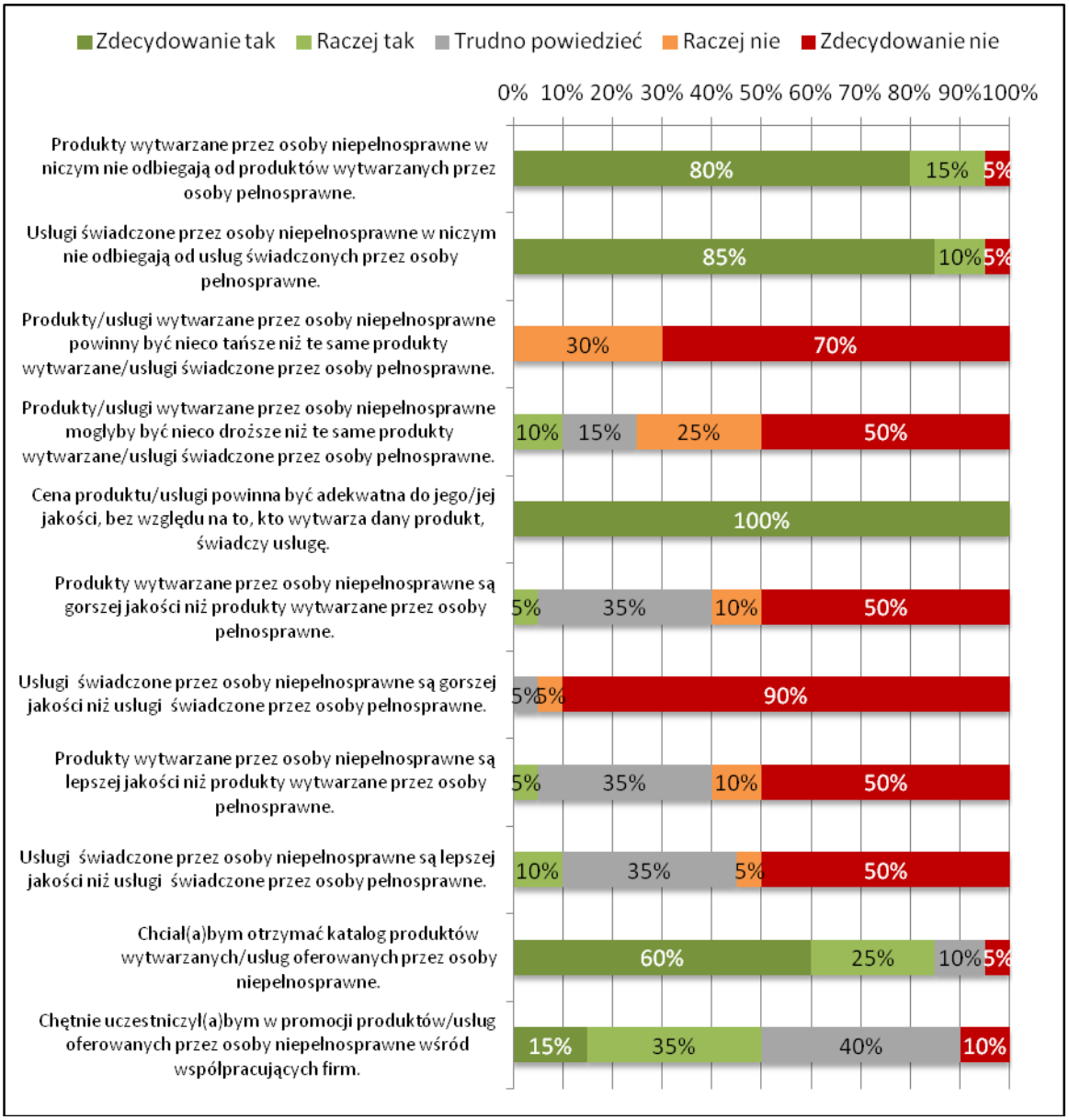


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 5.** Proszę ocenić na skali od 1 do 5, gdzie (1) oznacza ZDECYDOWANIE NIE, a (5) ZDECYDOWANIE TAK wskazać, w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze następującymi stwierdzeniami.




Opracowanie własne na podstawie badań; NGO: N=20.

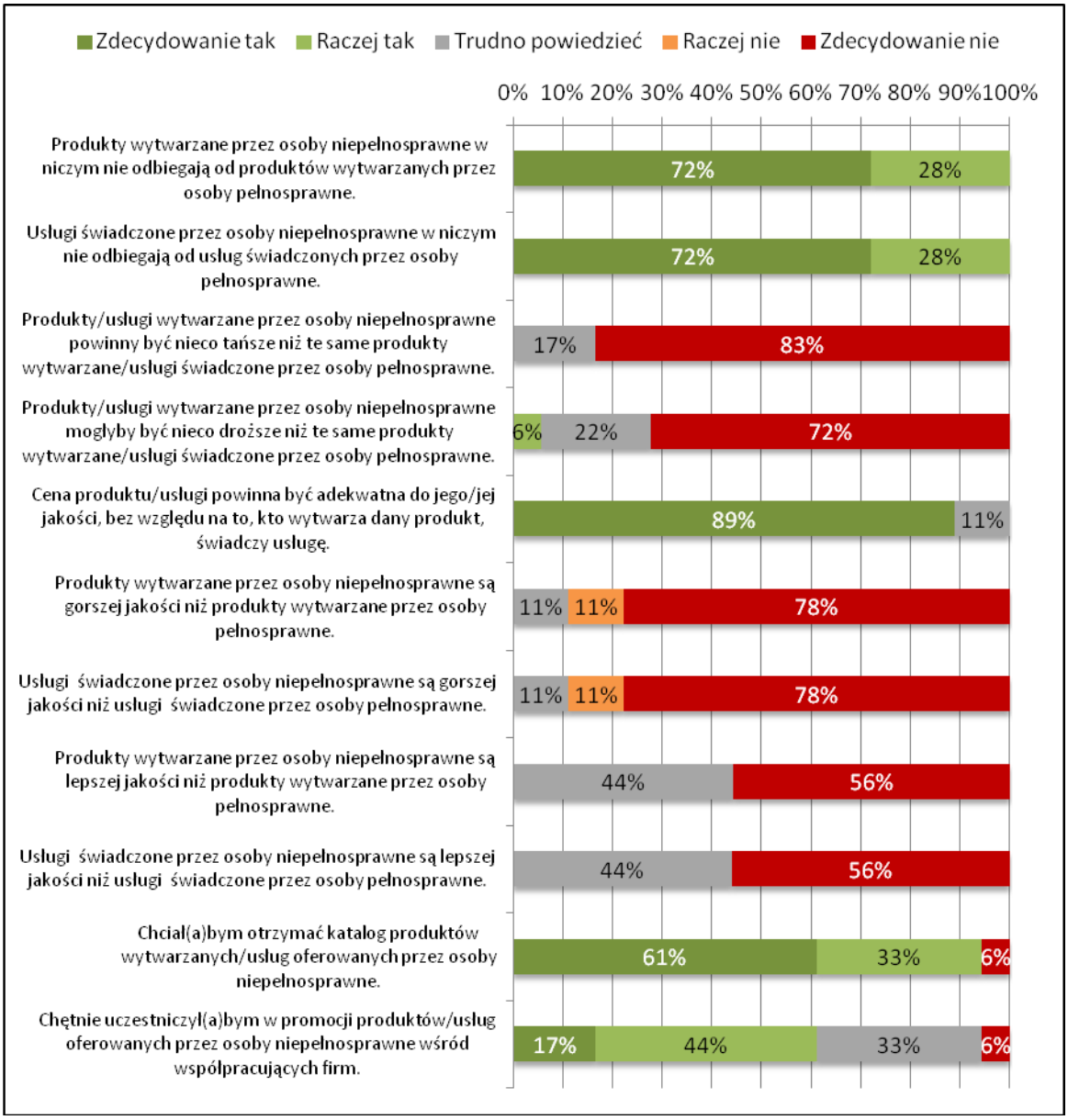


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 6.** Proszę ocenić na skali od 1 do 5, gdzie (1) oznacza ZDECYDOWANIE NIE, a (5) ZDECYDOWANIE TAK wskazać, w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze następującymi stwierdzeniami.




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18.

Z deklaracji badanych przedstawicieli organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego wynika, że ani nie faworyzują oni, ani nie deprecjonują jakości produktów i usług dostarczanych przez podmioty, w których pracują osoby niepełnosprawne. W zdecydowanej większości wyrazili natomiast chęć otrzymania katalogu produktów wytwarzanych i usług oferowanych przez podmioty zatrudniające osoby niepełnosprawne. Tylko 1 osoba w każdej zbiorowości zadeklarowała, że zdecydowanie nie chce otrzymywać takich katalogów. Dwie osoby



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

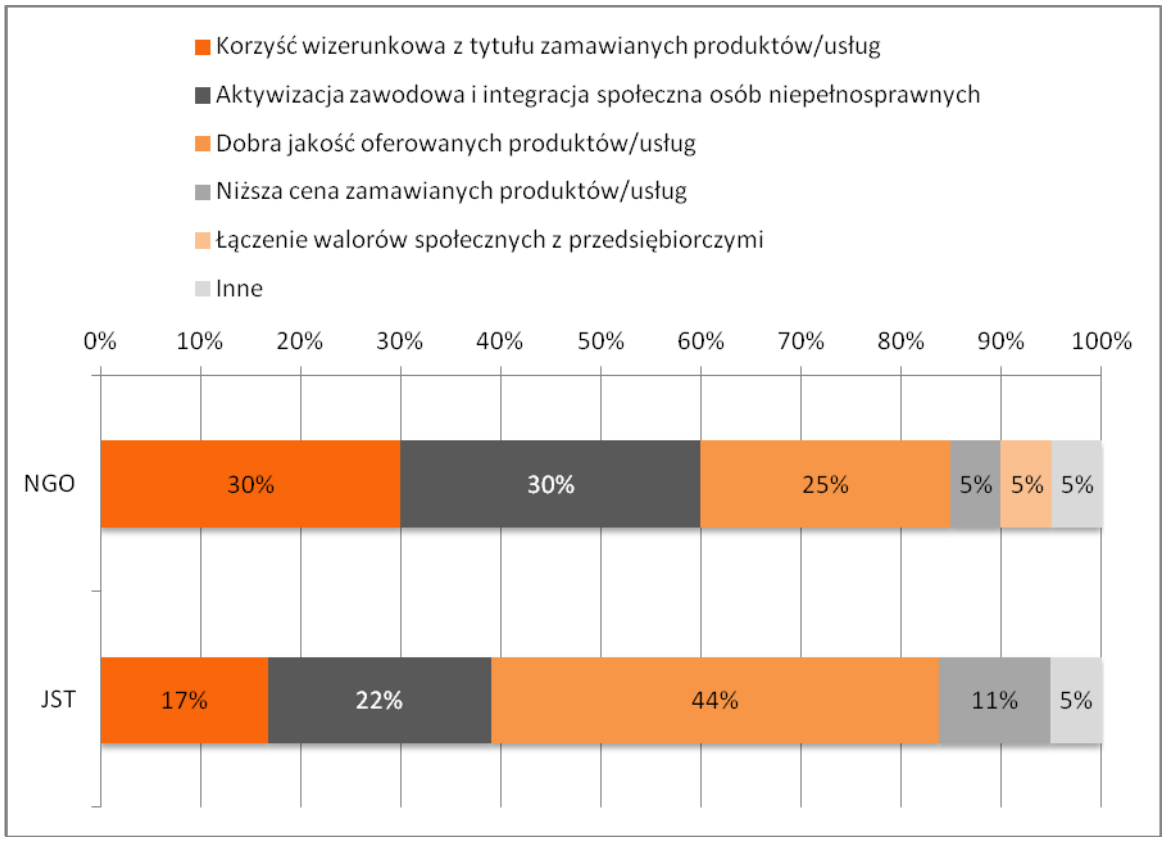
Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

reprezentujące NGO i jedna będąca przedstawicielem JST zdecydowanie nie chciały też uczestniczyć w promocji produktów/usług oferowanych przez osoby niepełnosprawne wśród współpracujących firm.

Badani zostali również poproszeni o wskazanie największej zalety i największej wady produktów wytwarzanych i usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne.

**Wykres 7.** Największa zaleta produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

W oparciu o powyższy wykres można stwierdzić, że uczestniczący w badaniu przedstawiciele organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego za najważniejsze cechy produktów wytwarzanych i usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne uznają k*orzyść wizerunkową z tytułu zamawianych produktów/usług*; d*obrą jakość oferowanych produktów/usług*; oraz wynikające z podejmowania działań a*ktywizację zawodową i integrację społeczną osób niepełnosprawnych*. Należy jednak zaznaczyć, że reprezentanci JST w większym stopniu doceniali dobrą jakość oferowanych produktów niż badani z NGO. Ci ostatni w niemal równym stopniu uznali trzy wspomniane wyżej cechy za największe zalety produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne.

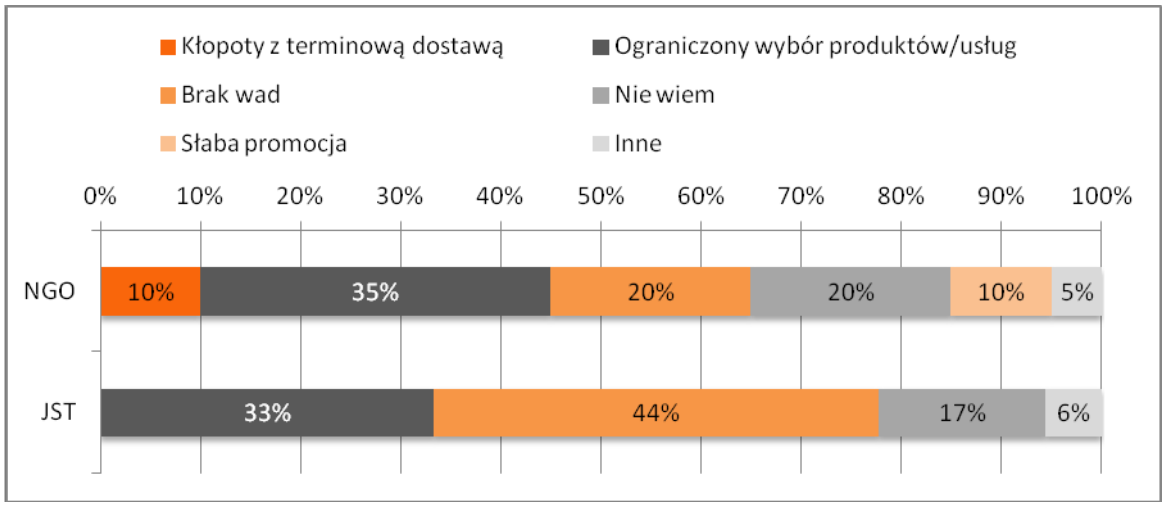


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 8.** Największa wada produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

Warto podkreślić, że wskazywana przez badanych największa wada produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne jaką był *ograniczony wybór produktów i usług* stanowi dużą szansę rozwojową dla kolejnych podmiotów, w których osoby niepełnosprawne mogą się aktywizować zawodowo i integrować społecznie. Największa część respondentów reprezentujących JST nie dostrzegała żadnych wad (44%). W pewnym stopniu powiązana z *ograniczonym wyborem* jest również dostrzeżona przez dwoje badanych przedstawicieli NGO *słaba promocja produktów i usług*. Warto rozważyć zatem – poza rozwinięciem wachlarza oferowanych produktów i usług – również większą skalę działań promocyjnych.

Badanych poproszono również o opinię dotyczącą tego czy ich zdaniem JST/NGO którą reprezentują mogłaby po przetestowaniu produktów/usług dostarczanych przez firmę, której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne, nawiązać z nim stałą współpracę. Sytuacja badanych z JST była o tyle trudniejsza, że instytucja publiczna dysponuje publicznymi pieniędzmi i wytycznymi dotyczącymi zarządzania nimi, więc prawdopodobnie byli mniej chętni do składania tego typu deklaracji. Wskazywać na to może fakt, że najczęściej udzielaną odpowiedzą było: *trudno powiedzieć* (44%). W liczbach bezwzględnych tyle samo (8 osób) przedstawicieli NGO nie potrafiło stwierdzić czy reprezentowana przez nich organizacja podjęłaby się stałej współpracy z taką firmą. Również ośmiu przedstawicieli JST stwierdziła, że taka współpraca mogłaby być *raczej* (6) i *zdecydowanie* (2) podjęta. Istotna jest również kwestia deklaracji dotyczącej s t a ł e j współpracy ze względu na znaczenie semantyczne tego słowa, które może wpływać na formułowanie bardziej zachowawczych opinii. Podkreślić należy jednak, że słowo to nie powodowało licznych odmów współpracy. Dwóch badanych z JST stwierdziło, że



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

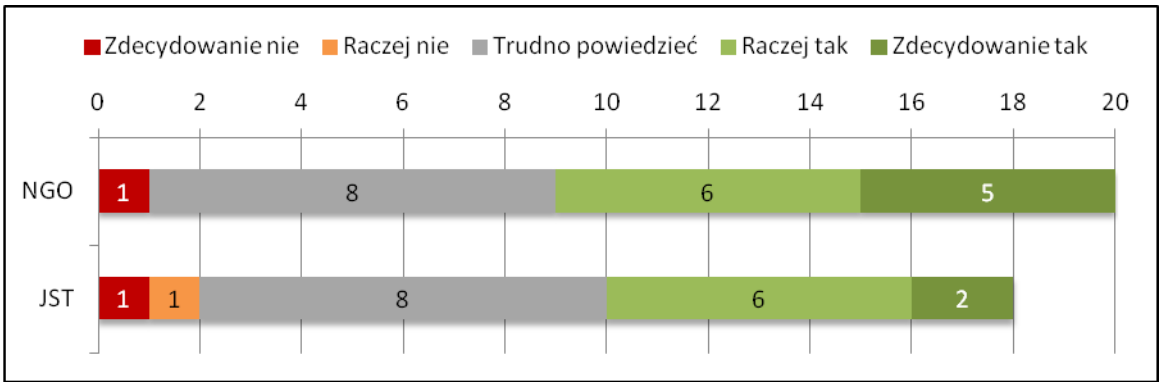
Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

reprezentowana przez nich instytucja publiczna raczej nie i zdecydowanie nie nawiązałaby stałej współpracy ze wspomnianą firmą. W przypadku NGO tylko jedna osoba zdecydowanie nie chciała nawiązać takiej współpracy. 11 badanych przedstawicieli NGO było zdania, że ich NGO taką współpracę mogłaby *raczej* (6) i *zdecydowanie* (5) nawiązać.

Rozkład odpowiedzi zaprezentowany został na poniższym wykresie 9.

**Wykres 9.** Czy Pana/Pani zdaniem JST/NGO byłaby skłonna, po przetestowaniu produktów/usług dostarczanych przez firmę, której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne, nawiązać z nim stałą współpracę?




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

Uczestniczący w badaniu przedstawiciele organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego z powiatu poznańskiego i Poznania zostali również poproszeni o wskazanie usług i produktów, które reprezentowana przez nich NGO/JST zamawiałaby najchętniej. Ponownie działalność z zakresu wytwarzania i rozpowszechniania materiałów reklamowych, cateringu i sprzątania zostały określone przez badanych jako najpotrzebniejsze, bo najchętniej zamawiane. W przypadku JST wskazano również na pielęgnację terenów zielonych, a także wytwarzanie okolicznościowych pamiątek i dostarczanie materiałów biurowych – wiąże się to ze specyficznymi potrzebami i charakterem działalności instytucji publicznych.

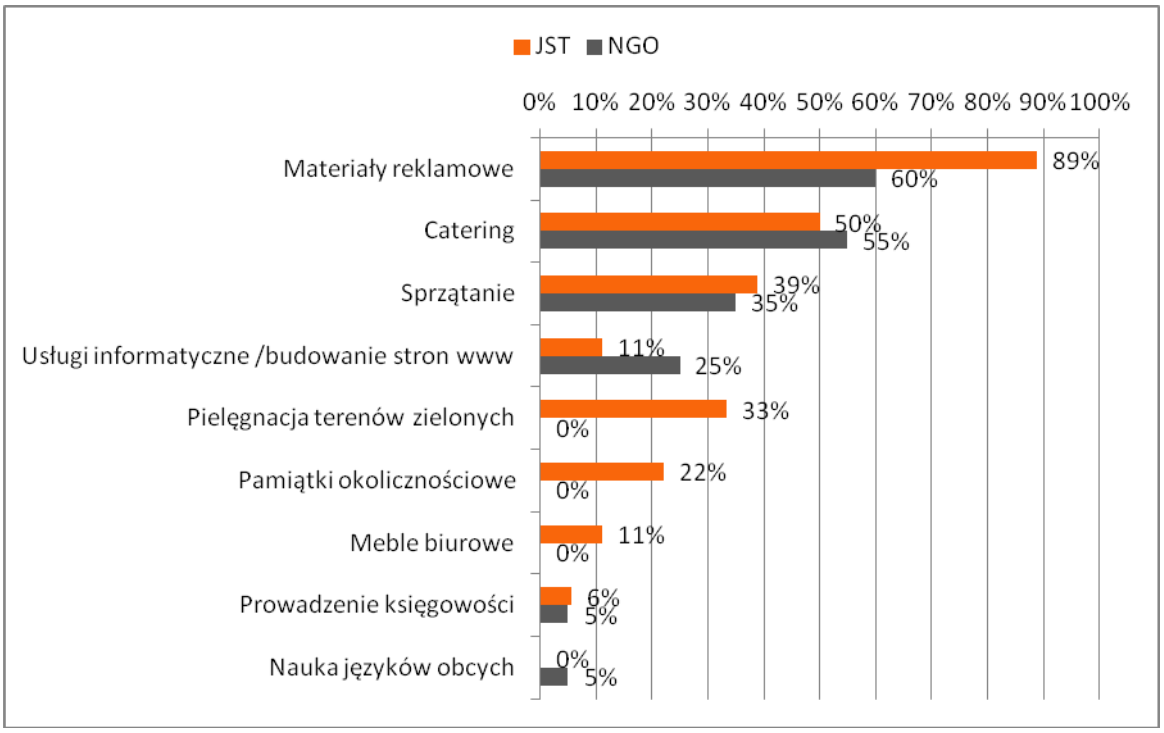


STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

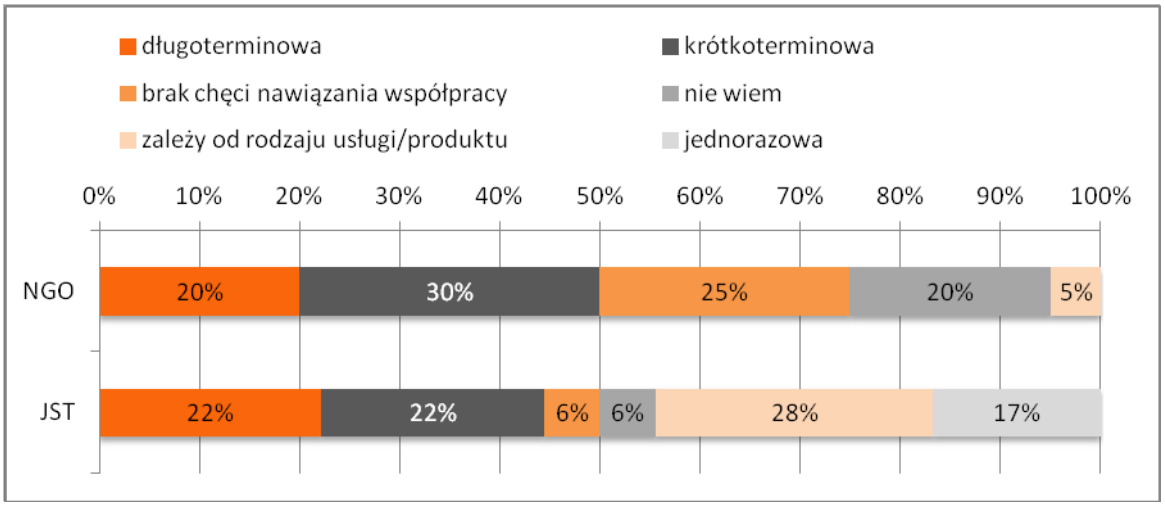
**Wykres 10.** Jakie produkty/usługi NGO/JST zamawiałaby najchętniej?




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.

Badanych poproszono o określenie jaka forma współpracy z firmą zatrudniającą osoby niepełnosprawne byłaby dla JST/NGO, którą reprezentują najbardziej atrakcyjna. W tym przypadku i przy uwzględnieniu liczebności poszczególnych zbiorowości można stwierdzić, że odpowiedzi rozkładają się stosunkowo równo, co obrazuje poniższy wykres 11.

**Wykres 11.** Najbardziej atrakcyjna forma współpracy.




Opracowanie własne na podstawie badań; JST: N=18; NGO: N=20.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Niemal jedna trzecia uczestniczących w badaniu przedstawicieli NGO chciała nawiązać krótkoterminową współprace z firmą, której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne. Jedna czwarta odpowiedziała, że nie chcą nawiązywać żadnej współpracy z takimi firmami. Jedna piąta była skłonna nawiązać długotrwałą współpracę. Taki sam odsetek nie potrafił określić atrakcyjnych dla ich NGO form współpracy. Jeden z badanych wskazał, że zależy to od oferty.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego pięciu badanych (28%) uzależniało nawiązanie współpracy od zaoferowanego rodzaju usług i produktów. Czterech wskazało, że atrakcyjna byłaby długotrwała współpraca (22%). Tylu też za najatrakcyjniejszą uznało krótkotrwałą współpracę. Trzech stwierdziło, że atrakcyjna dla ich JST byłaby współpraca jednorazowa (17%). Jedna z badanych osób nie potrafiła wskazać najatrakcyjniejszej formy współpracy. Również jedna osoba zadeklarowała, że JST, którą reprezentuje nie chce nawiązywać żadnej współpracy z firmami których produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

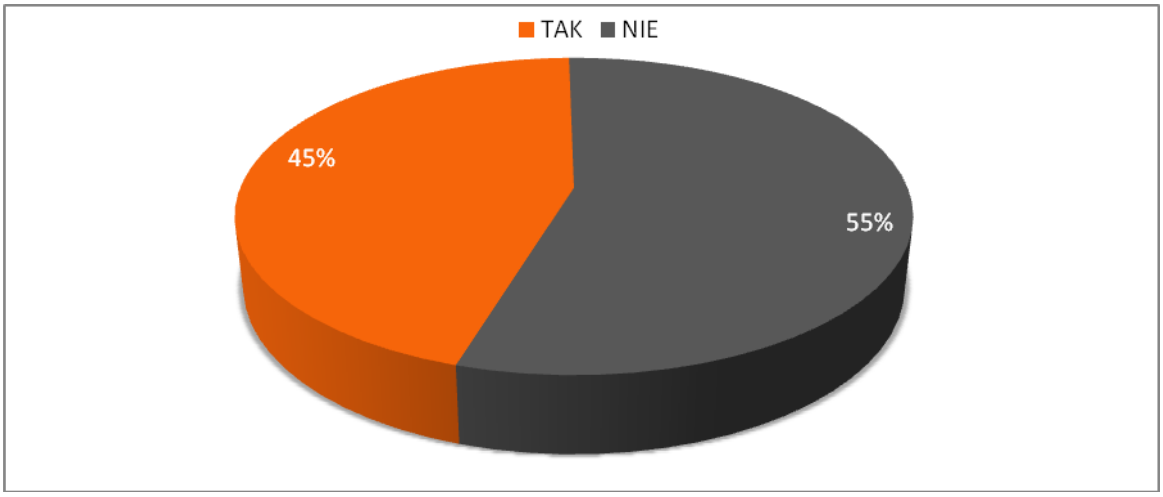
Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

## Przedsiębiorcy i pracodawcy

Badanie przeprowadzone wśród przedsiębiorstw mających siedzibę lub filię w Poznaniu i jego okolicach nie miało charakteru reprezentatywnego. W badaniu uczestniczyły 42 firmy, niemal dwie trzecie firm to firmy usługowe (64%). Prawie jedna czwarta to firmy handlowe (24%). Przedsiębiorstwa produkcyjne stanowiły 12% próby badawczej. Prawie 29% uczestników badania to osoby z kadry kierowniczej. Niemal 31% wśród badanych stanowiły osoby pracujące na stanowiskach specjalistów (głównie ds. kadr). Nieco ponad 40% badanych było właścicielami lub współwłaścicielami przedsiębiorstw. W podziale na płeć przeważały kobiety (62%).

Współcześnie istnienie wielu przedsiębiorstw wiąże się nie tylko z podejmowaniem działań w sferze gospodarczej, ale także społecznej, w tym działań z zakresu tzw. społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR - *Corporate Social Responsibility*[2]). Znajomość tego pojęcia i idei z jaką się wiąże wciąż nie jest jeszcze znana wielu polskim przedsiębiorcom. Wyniki przeprowadzonych badań również[3] wskazują, że pojęcie społecznej odpowiedzialności biznesu nie jest znane większości przedsiębiorców.

**Wykres 12.** Znajomość pojęcia „społeczna odpowiedzialność biznesu" lub „CSR".




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

[2] Wyjaśnienie pojęcia CSR znajduje się w załączniku do raportu.

[3] Niespełna 1/3 przedstawicieli firm w Polsce spotkała się z pojęciem społecznej odpowiedzialności biznesu, w: *Ocena stanu wdrażania standardów społecznej odpowiedzialności biznesu. Zestaw wskaźników społecznej odpowiedzialności w mikro, małych, średnich oraz dużych przedsiębiorstwach,* Raport dla PARP, opracowane przez: MillwardBrown SMG/ KRC, PwC (dawniej PricewaterhouseCoopers), dostępne on-line: http://badania.parp.gov.pl/files/74/75/77/13079.pdf, s. 51.



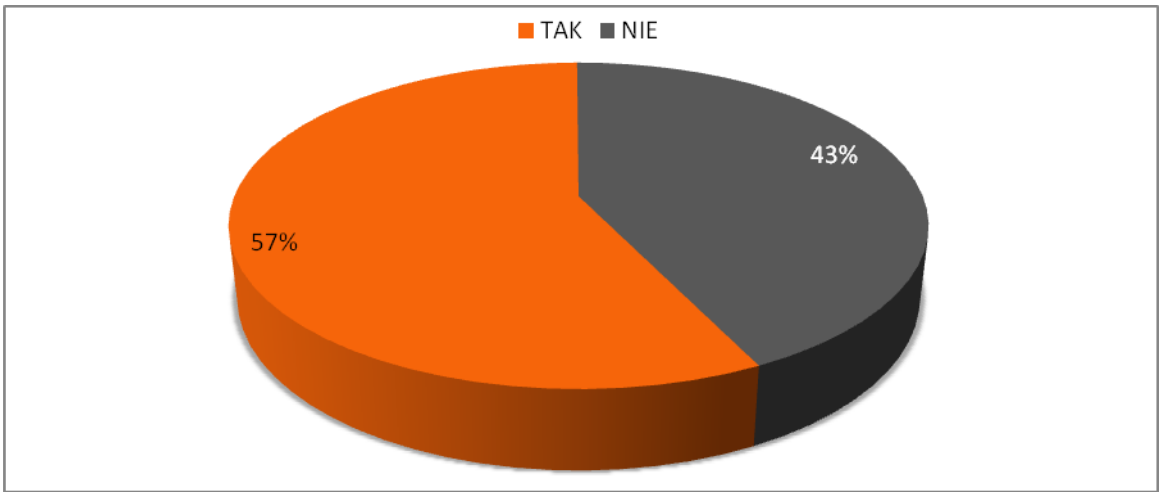
STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Respondentom, którzy stwierdzili, że nie znają pojęcia społecznej odpowiedzialności biznesu przeczytano, krótką informację o tym, a następnie wszystkim badanym zadano pytanie czy firma, którą reprezentują podejmuje jakiekolwiek działania w zakresie CSR. Deklaracje respondentów wskazują, że większość firm (57%) podejmuje działania wpisujące się w ideę społecznej odpowiedzialności biznesu.

**Wykres 13.** Czy Państwa firma podejmuje jakiekolwiek działania w zakresie CSR (Społecznej Odpowiedzialności Biznesu)?




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

Uczestnicy badania, którzy twierdzili, że ich firma nie podejmuje żadnych działań w zakresie CSR (18 osób) zostali zapytani czy firma jest zainteresowana działaniami z zakresu CSR w przyszłości. Twierdząco odpowiedziało 33% badanych (6 osób). Pozostałym 11 osobom zadano pytanie czy firma byłaby zainteresowana polityką społecznej odpowiedzialności biznesu, **gdyby** nie musiała z tego tytułu ponosić **żadnych dodatkowych** kosztów. Spośród tych 11 osób jedynie 4 uznały (36%), że w sytuacji braku konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów ich firma byłaby takimi działaniami zainteresowana. Należy jednak podkreślić, że spośród 7 osób deklarujących brak zainteresowania CSR ze strony firm 6 uzasadniało swoją wypowiedź tym, że ich firma jest za mała by takie działania podejmować lub, że nie wiedzą na czym miałaby polegać „CSR bez dodatkowych kosztów". Wypowiedzi te wskazują na konieczność odpowiednich działań promocyjnych i informacyjnych dotyczących możliwości wspierania rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych poprzez współpracę gospodarczą. Działania te muszą być również skierowane szczególnie do przedsiębiorców z sektora MMŚP, tak aby wskazać na obopólne korzyści płynące ze współpracy z podmiotami ekonomii społecznej zatrudniającymi osoby niepełnosprawne.

Badani, którzy wskazali, że ich firma podejmuje lub mogłaby podejmować działania z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu zostali zapytani o możliwy rodzaj takich działań. Rozkład odpowiedzi obrazuje poniższy wykres 14.

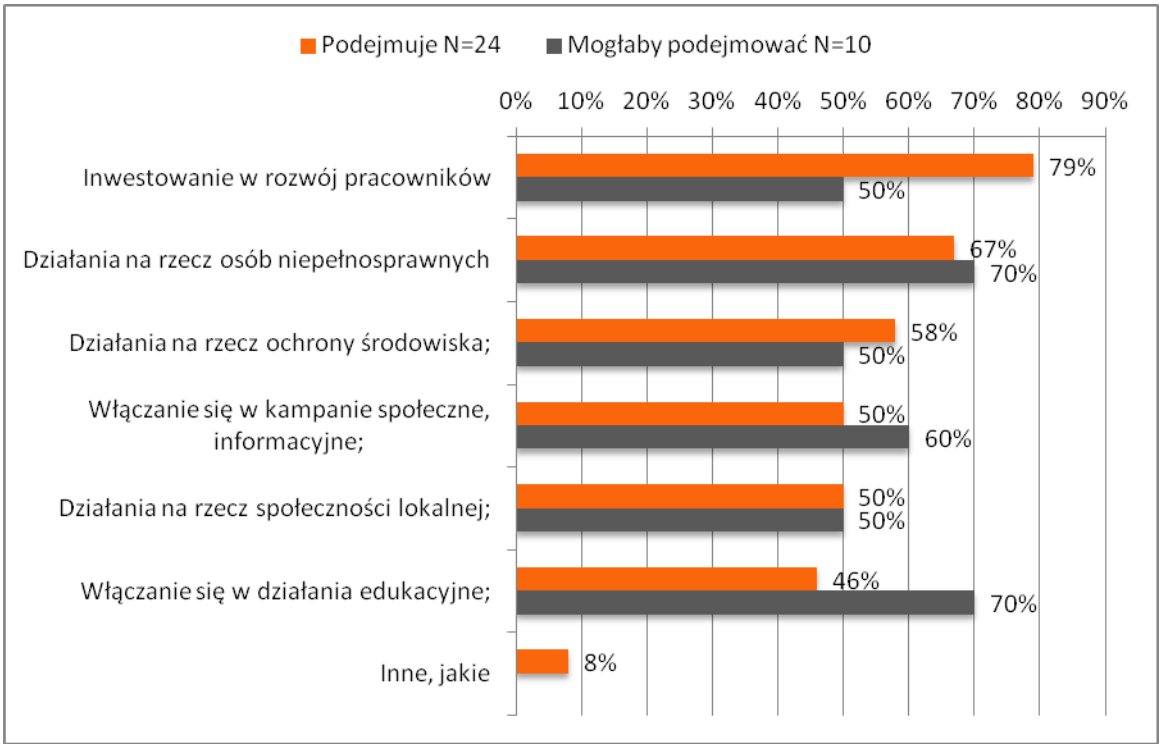


STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 14.** Jakiego typu są/mogłyby być to działania? (UWAGA – % liczone dla różnych liczebności w próbach respondentów)




Opracowanie własne na podstawie badań.

Powyższe dane nie mogą być uogólniane na populację, ale warto zwrócić uwagę na tendencję do podejmowania lub chęć podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych w badanych firmach, ponieważ była to jedna z dwóch najczęściej wskazywanych realizowanych lub potencjalnych aktywności w zakresie CSR.

Przedstawiciele przedsiębiorstw zostali zapytani również o to, czy ich firma mogłaby podjąć współpracę z przedsiębiorstwem, którego produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne. Z deklaracji badanych (33 osoby) wynika, że 4/5 uczestniczących w badaniu przedsiębiorstw podjęłoby się takiej współpracy.

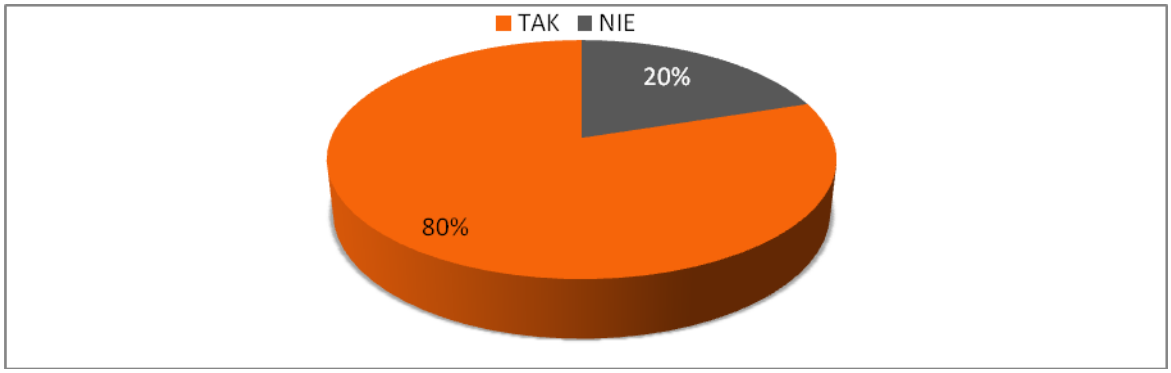


STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 15.** Możliwość podjęcia współpracy z firmą której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; N=41.

Osoby, które stwierdziły, że ich firma nie mogłaby nawiązać współpracy z firmami, których produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne zostały zapytane czy potrafią wskazać sytuację/warunki, w których Państwa firma podjęłaby współpracę. Sześć z ośmiu osób, które na tak zadane pytanie odpowiedziało twierdząco poproszono o wskazanie takich warunków. Cztery z sześciu wskazały, że decydujący byłby stopień konkurencyjności oferty. W pozostałych przypadkach badani stwierdzali, że:

- taka współpraca nie byłaby możliwa na obecnym etapie rozwoju firmy;
- podjęłaby taką współpracę tylko wówczas, gdyby nie było innej możliwości.

Uczestniczących w badaniu przedsiębiorców poproszono o uszeregowanie cech danego produktu/usługi w kolejności od dla nich najważniejszej do najmniej ważnej, uwzględniając:

- cenę
- czas potrzebny do realizacji zamówienia,
- elastyczność reagowania,
- funkcjonalność/przydatność,
- jakość,
- terminowość dostaw/realizacji.

Ocena polegała na uszeregowaniu powyższych cech poprzez przypisanie im liczby, gdzie 6 oznaczało najważniejsze, a 1 najmniej ważne. Badani za najważniejszą cechę uznali *jakość* (średnia liczba przyznanych punktów 5,24)[4]. Najmniej ważną cechą, dla uczestniczących w badaniu przedstawicieli przedsiębiorstw był *czas potrzebny do realizacji zamówienia* (2,33).

[4] Cecha ta przez żadnego z badanych nie została uznana za najmniej ważną.

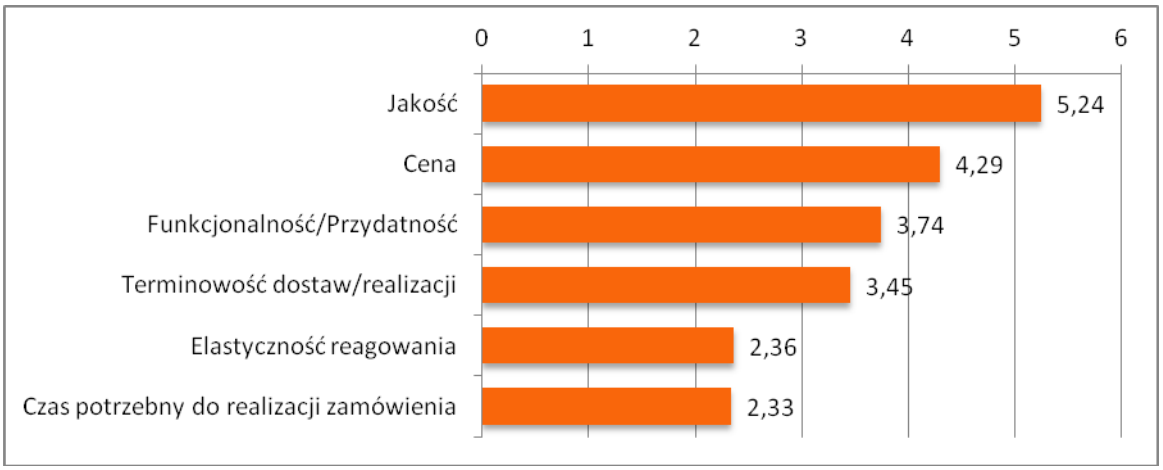


STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 16.** Uszeregowanie cech produktu/usługi w kolejności od najważniejszej (6) do najmniej ważnej (1).




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

Z deklaracji respondentów wynika, że 30% uczestniczących w badaniu firm zamawia produkty/usługi wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne. Badani ci poproszeni zostali o wymienienie zamawianych przez nich produktów/usług. Wymieniali oni następujące:

**Produkty**:

- opaski do wiązania drzew,
- miotły,
- pędzle,
- odzież robocza,
- kora z drzew iglastych,
- tekstylia,
- artykuły spożywcze,
- zabawki,
- stojaki na ulotki,
- sprzączki do butów,
- szprychy do wózków inwalidzkich.

**Usługi**:

- porządkowe,
- transportowe,
- ochrona,
- poligraficzne,
- reklamowe,
- informatyczne.

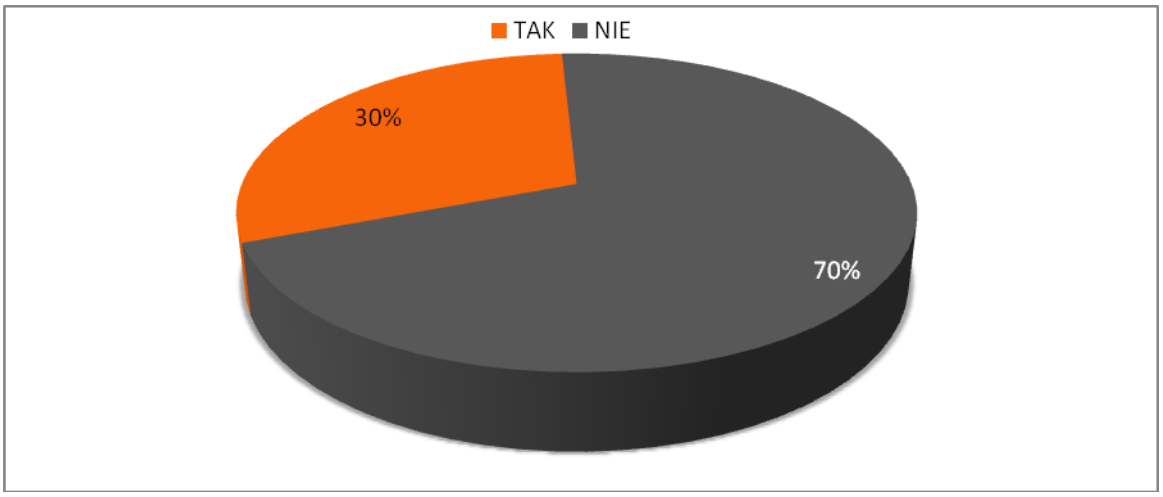


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 17.** Zamawianie przez firmę produktów/usług wytwarzanych/świadczonych przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

Badanych zapytano także, dlaczego zdecydowali się na zakup produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne. Najczęściej podawanym uzasadnieniem była *korzystna cena*, *dobry stosunek ceny do jakości* (*atrakcyjna/korzystna oferta*), *jakość* dostarczanych produktów/usług.

Trzynaście osób, które zadeklarowały korzystanie z oferty produktów i usług dostarczanych przez osoby niepełnosprawne poproszono o ocenę tych produktów/usług na skali od „+3" (bardzo dobre) do „-3" (bardzo słabe). Średnia ocena przyznana usługom to 2, czyli *dobre*. Produkty również zostały ocenione jako *dobre*, jednak w tym przypadku średnia ocen wyniosła 1,82. Żadna z przyznanych ocen nie była ujemna.

29 badanych, którzy stwierdzili, że ich firma nie zamawia żadnych produktów/usług wytwarzanych/świadczonych przez osoby niepełnosprawne zapytano czy firma mogłaby kupować produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne. 24 z nich zadeklarowała, że taka możliwość istnieje. W pozostałych 5 przypadkach tylko jedna firma wskazała na brak takiej potrzeby. Inne odpowiedzi dotyczyły ograniczeń organizacyjnych związanych z podejmowaniem wszelkich decyzji handlowych w siedzibie firmy w innym miejscu, a także na ograniczenia formalne związane z wyłanianiem kontrahentów poprzez przetargi. Warto również zwrócić uwagę na następujące uzasadnienia:

- „Za organizację porządku w sklepie, rozkład towarów, prace w magazynie, na kasie odpowiadają wyłącznie pracownicy sklepu, zewnętrzne firmy nie są w to angażowane";



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

- „Nasza firma zajmuje się badaniami w terenie (wśród rolników[5]) i nie ma nic w czym niepełnosprawni mogliby nam pomóc".

Nasuwają one wniosek, że istnieje możliwość opracowania oferty skierowanej z jednej strony do sieci sklepów która będzie odpowiadać na ich potrzeby[6]. Poza działaniami informacyjnymi warto również skierować ofertę do firm, które „nie wiedzą w czym niepełnosprawni mogą im pomóc", ponieważ ten punkt widzenia może wynikać z braku informacji o ofercie, stereotypowego myślenia na temat niepełnosprawnych, jak i realnego braku możliwych obszarów współpracy.

70% uczestników badania, którzy zadeklarowali, że ich firma nie zamawia produktów/usług wytwarzanych/świadczonych przez osoby niepełnosprawne zapytano czy znają jakieś produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 40% z nich. Poproszeni o ich wymienienie wskazywali na[7]:

- *call center*/biura informacji,
- krawiectwo/tkactwo,
- meblarstwo,
- narzędzie warsztatowe,
- ochronę,
- poligrafię/drukarstwo,
- produkcję opakowań kartonowych,
- usługi gastronomiczne/catering,
- usługi hydrauliczne,
- usługi informatyczne,
- usługi porządkowe,
- usługi ślusarskie,
- wyroby rękodzielnicze.

Respondentom przedstawiono również listę zawierającą produkty i usługi dostarczane przez zakłady aktywności zawodowej i podmioty ekonomii społecznej zatrudniające osoby niepełnosprawne i poproszono wskazanie na niej tych produktów i usług, które badani znają. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres 18.

[5] Zob. Analiza: *Dobre praktyki w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych*, rozdział o Kreuznacher Diakonie, Produkty i usługi dla firm, Laboratorium analizy gleb, WOES, PBSiG, 2012.

[6] Zob. Analiza: *Dobre praktyki w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych*, rozdział o Samhall, WOES, PBSiG, 2012.

[7] Kolejność jest alfabetyczna, a nie wg liczby wskazań.

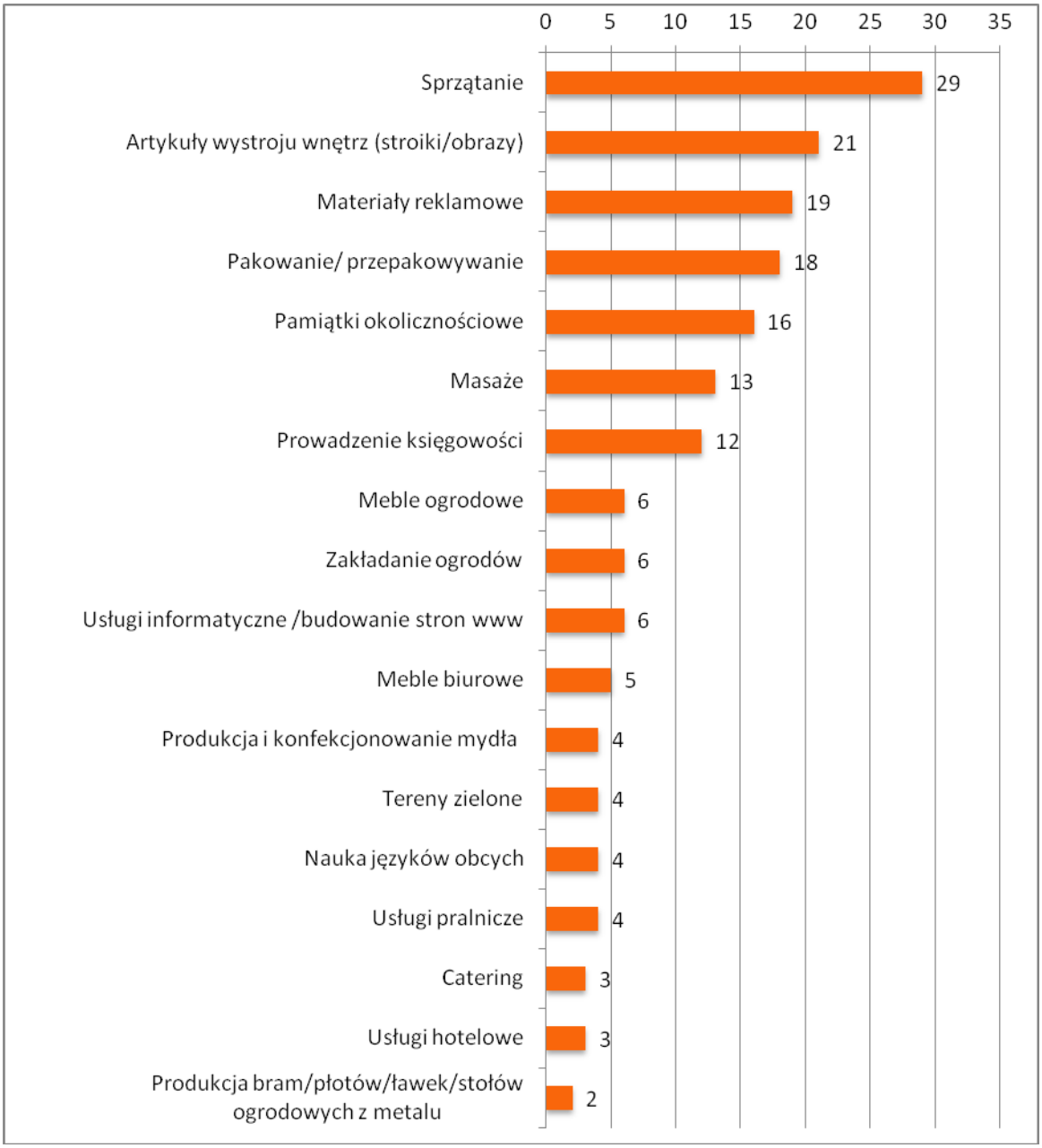


STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 18.** Znajomość produktów i usług dostarczanych przez zakłady aktywności zawodowej i podmioty ekonomii społecznej zatrudniające osoby niepełnosprawne (liczba wskazań)




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42. Dane nie sumują się do 42, ponieważ można było wskazać więcej niż 1 usługę/produkt.

Ponad jedna trzecia badanych znała następujące produkty wytwarzane i usług świadczone przez osoby niepełnosprawne:

- sprzątanie,



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

- artykuły wystroju wnętrz (stroiki/obrazy),
- materiały reklamowe,
- pakowanie/przepakowywanie,
- pamiątki okolicznościowe.

Mniej niż 10% wskazań odnotowano dla cateringu, usług pralniczych i produkcji bram/płotów/ ławek/stołów ogrodowych z metalu.

Badanych poproszono o spontaniczne wymienienie produktów i usług dostarczanych przez osoby niepełnosprawne, które ich firma mogłaby zamawiać. Najczęściej wskazywano na materiały reklamowe (33%), sprzątanie (24%), artykuły rękodzielnicze (14%). Były to zatem produkty i usługi wskazane wcześniej, w pytaniu dotyczącym znajomości usług. Możliwości, które nie były zawarte w kwestionariuszu, a zostały wymienione przez badanych to[8]:

- elementy i akcesoria do wózków inwalidzkich,
- materiały budowlane,
- materiały chemiczne,
- pościele, ręczniki,
- siatki materiałowe,
- usługi edukacyjne (rozumiane szerzej niż tylko nauka języków obcych),
- usługi ochroniarskie,
- zabawki.

Następnie respondenci mieli za zadanie wskazać na liście zawierającej produkty i usługi dostarczane przez osoby niepełnosprawne, te dobra lub świadczenia, które ich firma mogłaby zamawiać (wykres 19.). W tym wypadku zarówno liczba jak i częstotliwość wskazań poszczególnych produktów i usług była znacznie wyższa. Obrazuje to wykres 19. Najwyższy odsetek wskazań odnotowano dla działalności związanej z wykonywaniem *materiałów reklamowych* (60%). 52% badanych zadeklarowało zainteresowanie zamawianiem usługi *sprzątania*. Nieco ponad 2/5 zainteresowana była usługami *gastronomicznymi i cateringiem*.

36% wskazań odnotowano dla działalności z zakresu: *pakowania/ przepakowywania*, *produkcji bram/płotów/ ławek/stołów ogrodowych z metalu* i *usług pralniczych*.

Warto zwrócić uwagę na relatywnie dużą liczbę wskazań dla *produkcji i konfekcjonowania mydła*. Rozumując wprost można wysnuć wniosek o wysokim poziomie zainteresowania tego typu usługami wśród badanych przedsiębiorców (33%). Z drugiej jednak strony pod uwagę należy wziąć też możliwość zaistnienia sytuacji w której badani wskazywali tę odpowiedź po usłyszeniu dwóch pierwszych słów, a zatem oznaczałoby to zainteresowanie usługami konfekcjonowania, a nie zakupem mydła. Uwzględnić należy również sposób myślenia, który wyraża wypowiedź jednego z badanych przedsiębiorców: Moja odpowiedź mogłaby brzmieć zarówno *żadne*, jak i *wszystkie*, jeśli

[8] Kolejność jest alfabetyczna, a nie wg liczby wskazań.



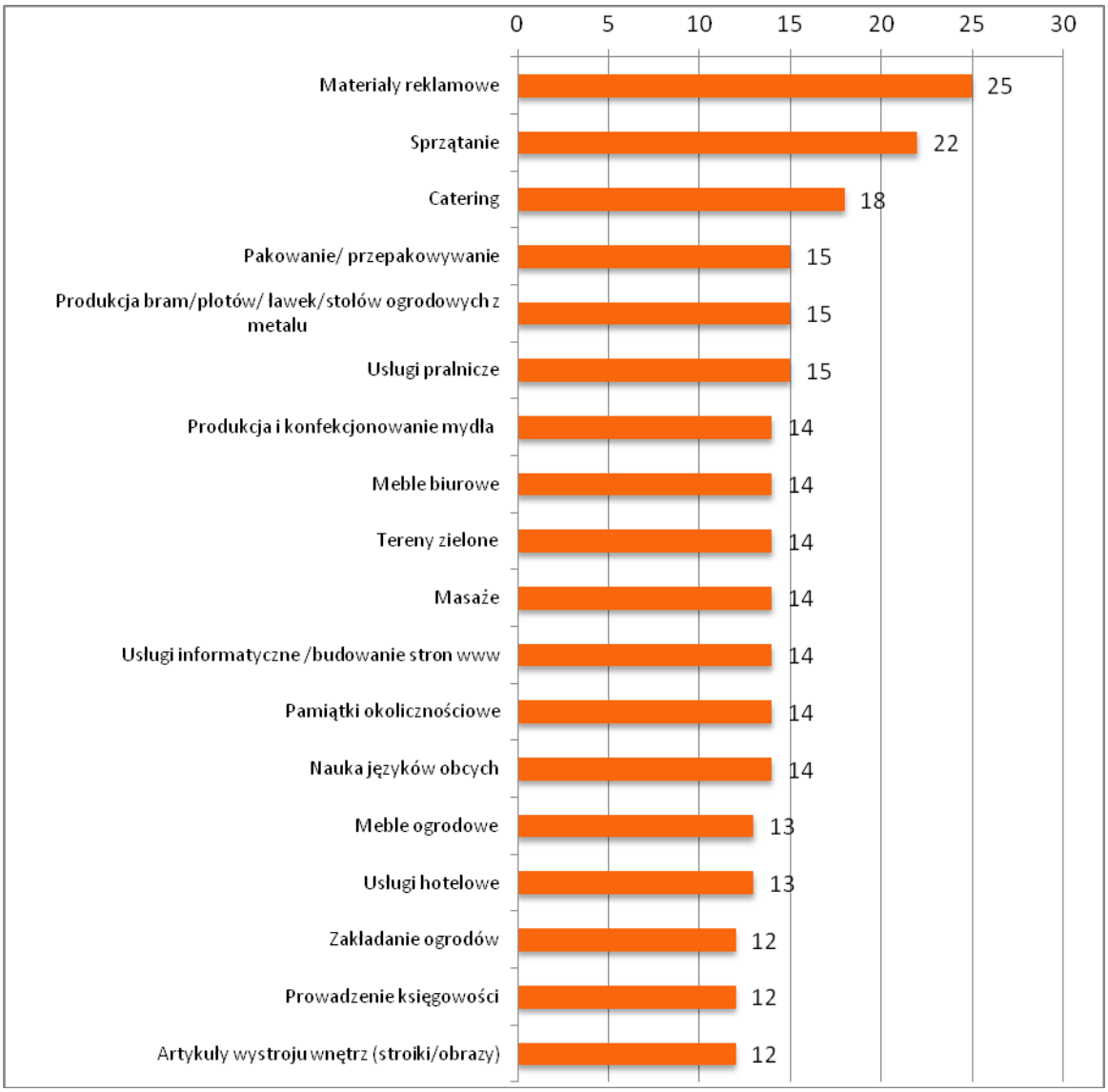
STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

tylko spełniałyby warunki [wymogi/jakość] zakupów". Wniosek taki wynika z faktu, że 14% badanych wskazało wszystkie wymienione produkty i usługi. Poza tym, aby móc wnioskować na populację konieczne jest przeprowadzenie znacznie większych i reprezentatywnych badań wśród poznańskich, a może nawet wielkopolskich przedsiębiorstw.

**Wykres 19.** Zainteresowanie zamawianiem produktów lub usług (liczba wskazań).




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42. Dane nie sumują się do 42, ponieważ można było wskazać więcej niż 1 usługę/produkt.

Uczestniczący w badaniu przedstawiciele przedsiębiorstw zostali poproszeni o określenie na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 5 (zdecydowanie tak) czy cena potencjalnie zamawianych przez nich produktów/usług miałaby pierwszorzędne znaczenie (wykres 20). 2/3 badanych udzieliło



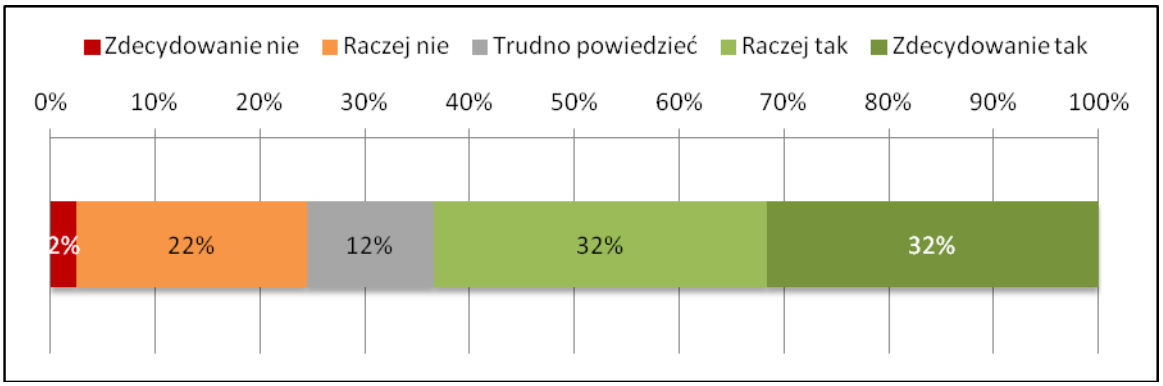
STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

odpowiedzi twierdzącej. Prawie 1/4 badanych stwierdziła natomiast, że cena nie miałaby dla nich pierwszorzędnego znaczenia przy zakupie produktów lub usług wytwarzanych przez osoby niepełnosprawne. Jednoznacznej opinii w tej kwestii nie miało 12% badanych.

**Wykres 20.** Czy cena zamawianych przez firmę produktów/usług wytwarzanych/świadczonych przez osoby niepełnosprawne miałaby pierwszorzędne znaczenie?




Opracowanie własne na podstawie badań; N=41.

Osoby uczestniczące poproszono o określenie na skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza *zdecydowanie nie*, a 5 *zdecydowanie tak*), w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi produktów i usług dostarczanych przez osoby niepełnosprawne, a także gotowości do promowania współpracy z firmami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne wśród kontrahentów oraz chęci otrzymania katalogu produktów i usług oferowanych przez osoby niepełnosprawne. Rozkład odpowiedzi badanych obrazuje wykres 21.

Respondenci w zdecydowanej większości przypadków zgadzali się ze stwierdzeniem, że i produkty, i usługi wytwarzane przez osoby niepełnosprawne **w niczym nie odbiegają** od produktów czy usług wytwarzanych przez osoby pełnosprawne (odpowiednio: 98%; 90%). Podkreślić należy, że w tej zbiorowości większość stanowili ci, którzy *zdecydowanie zgadzali się* z tym stwierdzeniem. W przypadku *produktów* nie odnotowano żadnej opinii przeciwnej.

W 60% przypadków uczestnicy badania nie zgadzali się ze stwierdzeniem, że produkty/usługi wytwarzane przez osoby niepełnosprawne **powinny być nieco tańsze** niż te same produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby pełnosprawne. Przeciwnego zdania było 29% badanych.

Nieco ponad 2/3 przedstawicieli przedsiębiorstw biorących udział w badaniu nie zgadzało się również ze stwierdzeniem, że produkty/usługi wytwarzane przez osoby niepełnosprawne **mogłyby być nieco droższe** niż te same produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby pełnosprawne. Natomiast zgadzało się z nim 19% badanych.

98% respondentów było zdania, że **cena produktu/usługi powinna być adekwatna do jego/jej jakości**, bez względu na to, kto wytwarza dany produkt, świadczy usługę. Żadna z badanych osób nie zadeklarowała przeciwnej opinii.



STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Nikt nie stwierdził również, że produkty lub usługi dostarczane przez osoby niepełnosprawne są **gorszej jakości** niż produkty/usługi wytwarzane/świadczone przez osoby pełnosprawne. W przypadku tych dwóch pytań również uwidacznia się tendencja do lepszego oceniania produktów wytwarzanych przez osoby niepełnosprawne niż oferowanych przez nie usług.

W przypadku stwierdzeń dotyczących tego, że produkty/usługi dostarczane przez osoby niepełnosprawne są **lepszej jakości** niż produkty/usługi wytwarzane/świadczone przez osoby pełnosprawne, największa część badanych nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi (*trudno powiedzieć* – odpowiednio:45% i 43%). Osób nie zgadzających się z tym twierdzeniem było jednak ponad dwa razy więcej (38%, 40%) niż tych, które się z nim utożsamiały (17%, 17%).

Prawie 2/3 badanych chciało otrzymać katalog produktów wytwarzanych/usług oferowanych przez osoby niepełnosprawne (62%). Odmówiła tego nieco ponad 1/5 respondentów. W kwestii chęci uczestnictwa w promocji produktów/usług oferowanych przez osoby niepełnosprawne wśród współpracujących firm, zadeklarowało ją 50% uczestników badania. Nieco ponad 1/4 nie wyraziła takiej chęci.

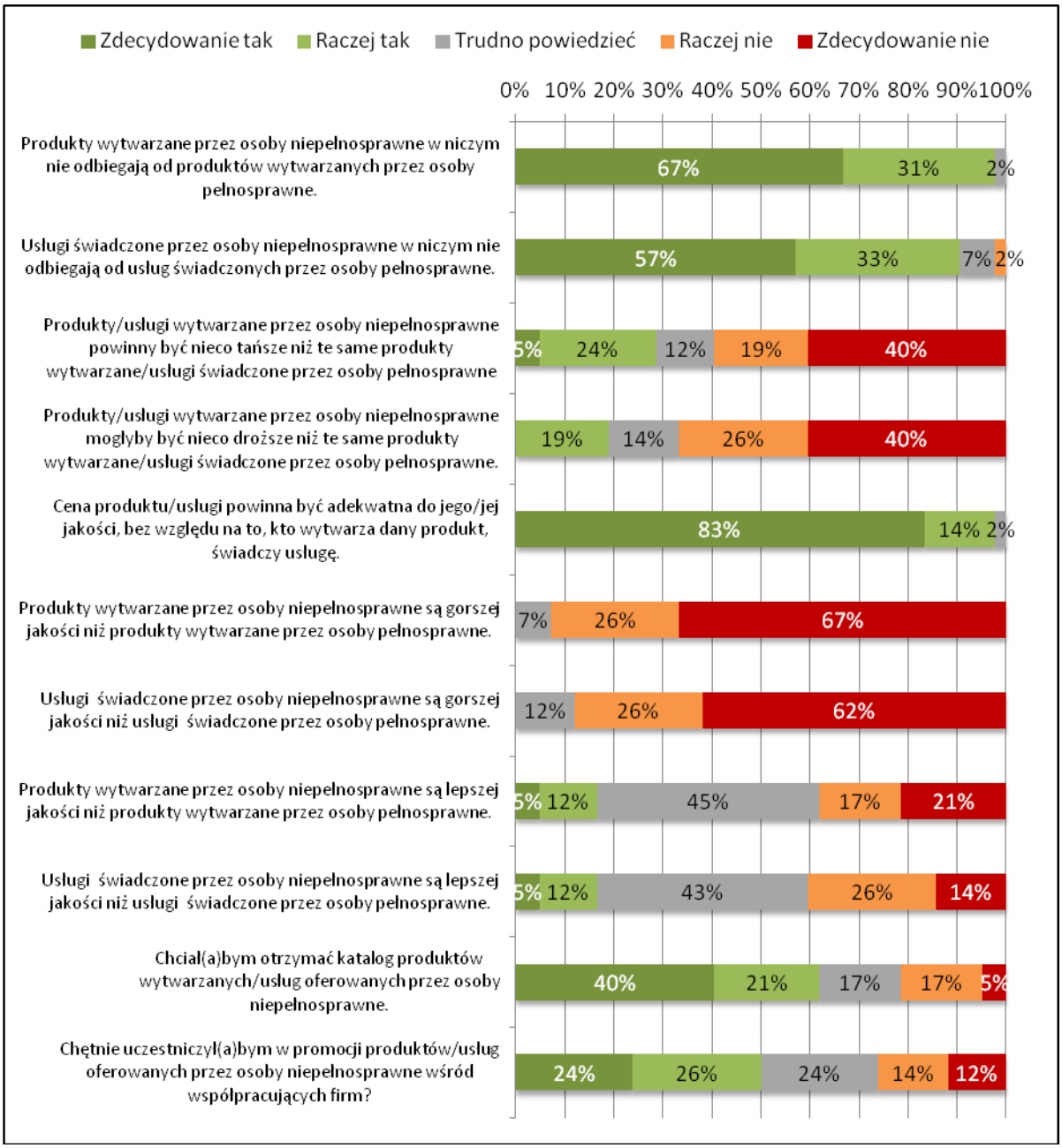


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 21.** W jakim stopniu zgadza się Pan/i z następującymi stwierdzeniami:




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

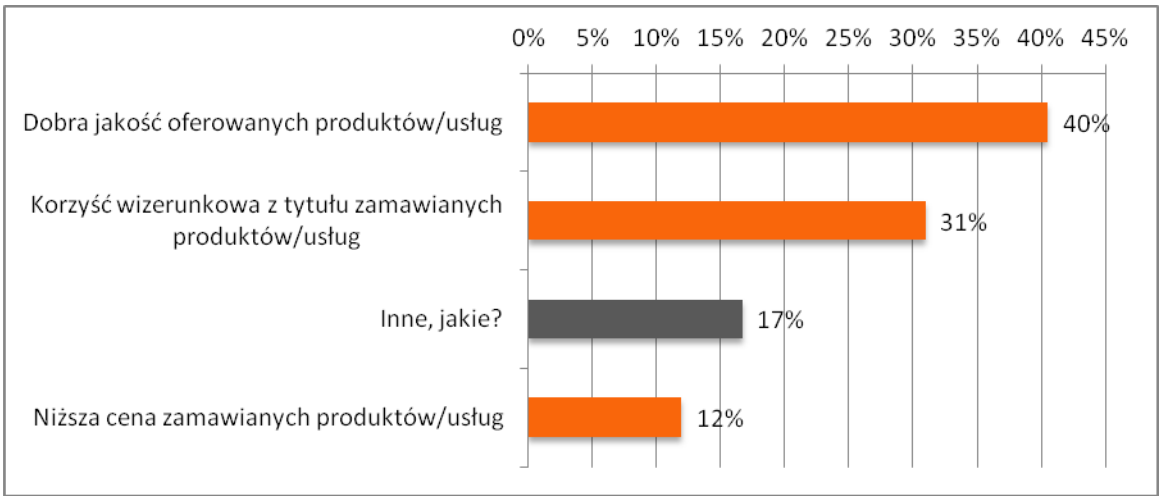
Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

Respondentów zapytano również o – ich zdaniem – **największą zaletę** produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne (wykres 22). 2/5 wskazało, że jest nią *dobra jakość oferowanych produktów/usług*. Prawie 1/3 stwierdziła, że największą zaletą jest *korzyść wizerunkowa z tytułu zamawianych produktów/usług*. Dla 12% była nią niższa cena zamawianych produktów/usług. Pozostali badani wskazywali na:

- wykonywanie pracy z zaangażowaniem i w sposób sumienny (2 osoby);
- sam fakt aktywizacji i możliwość rehabilitacji (2 osoby);
- konkurencyjność oferty (1 osoba);
- samą obecność na rynku (1 osoba);

Jedna osoba nie potrafiła wskazać zalety.

**Wykres 22.** Największa **zaleta** produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

Za obiecujące można uznać deklaracje badanych dotyczące **największych wad** wytwarzanych produktów i świadczonych usług przez osoby niepełnosprawne (wykres 23). Badani bowiem uznali za największą wadę **ograniczony wybór produktów/usług**, co może wskazywać na zasadność poszerzania oferty (45% wskazań). Prawie 1/5 badanych miała obawy co do **jakości** produktów i usług, co świadczy o pewnej niekonsekwencji wobec faktu, że we wcześniejszych pytaniach opinię o ich relatywnie gorszej jakości miało odpowiednio 7% i 12% badanych. 14% uczestników badania **nie potrafiło wskazać wad** tych produktów i usług. Natomiast 12% **nie dostrzegało żadnych wad**. 4 osoby (10%) za wadę uznało **kłopoty z terminowością dostaw**.

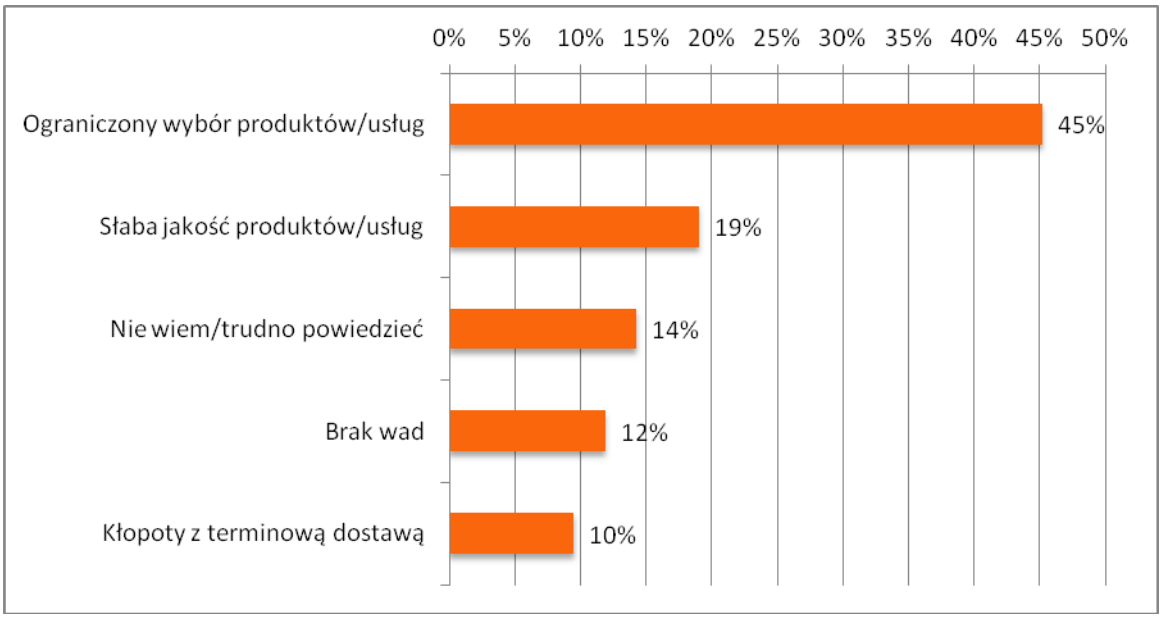


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 23.** Największa **wada** produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

Badanych zapytano czy firma, której są przedstawicielami byłaby skłonna (po przetestowaniu) nawiązać stałą współpracę z firmą, której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne. Zdecydowana większość (83%) badanych stwierdziło, że taka współpraca byłaby możliwa. Pozostałe 7 osób uzasadniając brak możliwości podjęcia współpracy wskazywało na:

- każdorazową konieczność przeprowadzenia procedury przetargowej (2 osoby);
- sezonowość własnej działalności (1 osoba);
- brak gotowości do podjęcia takiej współpracy (1);
- brak potencjału do nawiązywania stałej współpracy (1);
- zależność od decyzji zarządu w centrali firmy (1);
- problem z wyobrażeniem sobie możliwego pola współpracy (1).

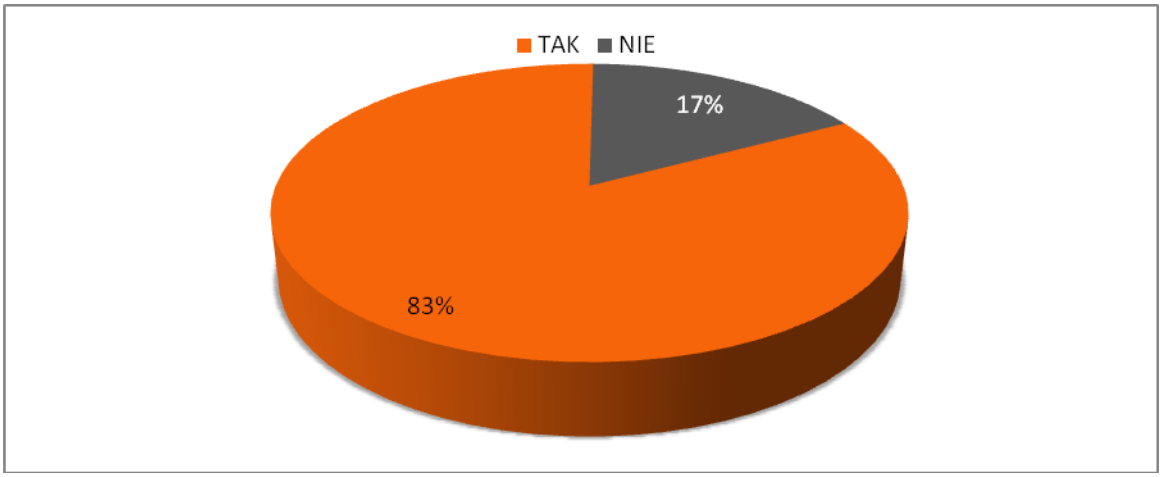


STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

**Wykres 24.** Czy firma, której są przedstawicielami byłaby skłonna (po przetestowaniu) nawiązać stałą współpracę z firmą, której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.

Badani, którzy zadeklarowali możliwość stałej współpracy ich firmy z przedsiębiorstwem, którego produkty/usługi są dostarczane przez osoby niepełnosprawne zostali zapytani jakie produkty/usługi ich firma zamawiałaby najchętniej. Poniżej znajduje się lista produktów i usług, które byłby najchętniej zamawiane według badanych, wraz z liczbą wskazań:

- sprzątanie/porządkowanie - 10
- materiały reklamowe i promocyjne - 9
- produkcja opakowań - 5
- odzież/tekstylia - 4
- poligrafia - 4
- akcesoria i materiały ogrodnicze - 3
- rękodzieło - 3
- usługi ochrony - 3
- artykuły biurowe - 2
- konfekcjonowanie - 2
- nie wiem/trudno powiedzieć - 2
- prace pomocnicze/drobne naprawy - 2
- środki czystości - 2
- usługi informatyczne - 2
- usługi szkoleniowe/edukacyjne - 2
- zabawki/zabawki edukacyjne - 2
- akcesoria i elementy do wózków inwalidzkich - 1
- elementy obuwia - 1
- materiały budowlane - 1
- materiały chemiczne - 1
- narzędzia warsztatowe - 1
- projektowanie ogrodów - 1
- rośliny ogrodowe - 1
- usługi pralnicze - 1
- artykuły papiernicze - 1
- montaż elementów ze sklejki - 1

Przyczyną takiego dużego zróżnicowania możliwości jest oczywiście fakt odmienności profili działania poszczególnych firm, których przedstawiciele uczestniczyli w badaniu. Z tych samych względów najwięcej wskazań otrzymały usługi i produkty, które nie wiążą się z główną działalnością firm, tj. sprzątanie/porządkowanie czy materiały reklamowe. Wiele firm potrzebuje outsourcingu w zakresie usług porządkowych oraz wykonywania i rozpowszechniania materiałów



STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

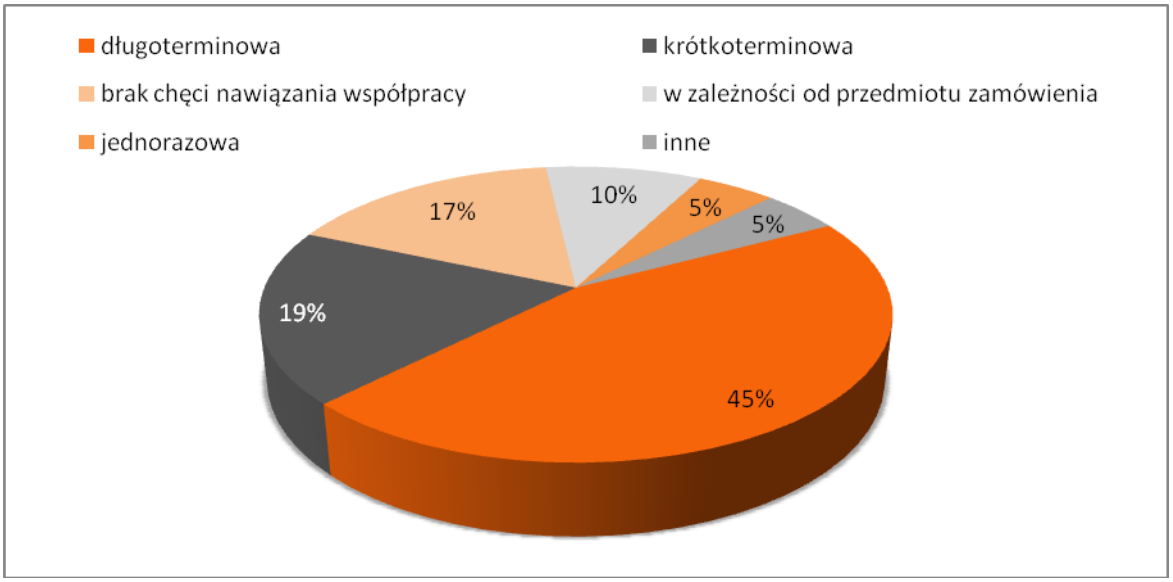
Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

reklamowych czyli usług uzupełniających świadczone przez nie usługi/prowadzoną przez nie produkcję.

Badanych zapytano **jaka forma współpracy** z firmą zatrudniającą osoby niepełnosprawne byłaby najbardziej atrakcyjna dla firmy, którą reprezentują (wykres 25). Wyniki wskazują, że preferowaną formą współpracy dla największej części respondentów byłaby współpraca długoterminowa (45%). Prawie 1/5 badanych byłaby skłonna podjąć współpracę krótkoterminową (19%). 7 osób (17%) nie wyrażało chęci współpracy. 4 osoby (10%) uzależniały długość współpracy do tego czego będzie ona dotyczyć. 2 osoby (5%) preferowały współpracę jednorazową. W jednym przypadku współpraca mogłaby być długoterminowa, ale musiałaby przebiegać na zasadzie projektu (w przypadku usług edukacyjnych). Również w jednym przypadku współpraca nie była możliwa ze względu na decyzyjność innego ośrodka.

**Wykres 25.** Czy firma, której są przedstawicielami byłaby skłonna (po przetestowaniu) nawiązać stałą współpracę z firmą, której produkty/usługi są wytwarzane/świadczone przez osoby niepełnosprawne.




Opracowanie własne na podstawie badań; N=42.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

## Wyniki analiz statystycznych

W wyniku obliczeń można wskazać, że zależności istotne statystycznie zachodzą w następujących kwestiach:

1. Przedstawiciele **JST** i **NGO** znacznie częściej niż reprezentanci przedsiębiorstw **znali** takie produkty wytwarzane i usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne jak:
   - catering,
   - materiały reklamowe,
   - pakowanie i przepakowywanie,
   - usługi informatyczne,
   - pamiątki okolicznościowe,
2. Przedstawiciele **przedsiębiorstw** znacznie **częściej** niż reprezentanci JST i NGO **znali** takie produkty wytwarzane i usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne jak:
   - meble ogrodowe,
   - meble biurowe,
   - artykuły wystroju wnętrz,
   - usługi hotelowe.
3. Reprezentanci przedsiębiorstw (ze statystycznego punktu widzenia) znacznie częściej twierdzili, że **produkty wytwarzane/usługi świadczone** przez osoby niepełnosprawne **powinny być nieco tańsze** niż te same produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby pełnosprawne, niż badani z JST i NGO.
4. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **meble ogrodowe** (przedsiębiorcy: 31%).
5. Przedstawiciele NGO nie byli zainteresowani korzystaniem z oferty dotyczącej mebli biurowych (przedsiębiorcy: 33%; JST: 11%).
6. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **masaże** (przedsiębiorcy: 33%).
7. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **pakowanie przepakowywanie** (przedsiębiorcy: 36%).
8. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **bram/płotów/ławek/stołów ogrodowych z metalu** (przedsiębiorcy: 36%).



STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

9. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **artykuły wystroju wnętrz** (przedsiębiorcy: 29%).
10. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **produkcję i konfekcjonowanie mydła** (przedsiębiorcy: 33%).
11. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **zakładanie ogrodów** (przedsiębiorcy: 29%).
12. Przedstawiciele NGO nie byli zainteresowani korzystaniem z oferty dotyczącej **pielęgnacji terenów zielonych**[9] (przedsiębiorcy i JST po 33%).
13. Przedstawiciele NGO nie byli zainteresowani korzystaniem z oferty dotyczącej **pamiątek okolicznościowych** (przedsiębiorcy: 33%; JST: 22%).
14. Przedstawiciele JST nie byli zainteresowani korzystaniem z oferty dotyczącej **nauki języków obcych** (przedsiębiorcy: 33%; NGO: 2,5%).
15. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **usługi hotelowe** (przedsiębiorcy: 31%).
16. Wszyscy uczestniczący w badaniu przedstawiciele JST i NGO zadeklarowali brak zainteresowania korzystaniem z oferty obejmującej **usługi pralnicze** (przedsiębiorcy: 36%).

[9] Jest to tym bardziej zastanawiające, że w tej dziedzinie działać mogłoby dużo podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby niepełnosprawne. Możliwe, że jest ona jednak „zarezerwowana" dla działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych u robót publicznych.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

# Załącznik 1.

Informacja przedstawiana badanym dotycząca tego czym jest społeczna odpowiedzialność biznesu/CSR.

Społeczna odpowiedzialność biznesu[10]:

1. Jest definiowana poprzez osiąganie trwałego zysku przy **kształtowaniu relacji ze wszystkimi interesariuszami**;
2. Stanowi **narzędzie zarządzania firmą**, dzięki czemu przedsiębiorstwo potrafi **skutecznie i efektywnie funkcjonować na rynkach**;
3. Jest to **filozofia prowadzenia działalności gospodarczej** w oparciu o **budowanie** trwałych, przejrzystych **relacji z różnego rodzaju partnerami** m.in. z pracownikami, klientami, dostawcami, akcjonariuszami, z konkurencją i społecznością lokalną;
4. Odnosi się do budowania przewagi konkurencyjnej na rynku opartej na **zapewnieniu trwałej wartości firmy**;
5. Ma na celu **dostarczanie usług i produktów w sposób niedegradujący środowiska przyrodniczego i społecznego**;
6. Jest związana z **prowadzeniem biznesu przy uwzględnianiu wartości etycznych**;
7. Jest **prowadzeniem biznesu zgodnie z oczekiwaniami społecznymi** w szerokim tego słowa znaczeniu m.in. oczekiwaniami konsumentów czy odbiorców produktów;
8. Ma na celu wnoszenie **wkładu do zrównoważonego rozwoju przez współpracę z pracownikami**.

[10] Strategia dotycząca społecznej odpowiedzialności, przyjęta przez Komisję Europejską w lipcu 2002 roku wyznacza przedsiębiorstwom europejskim nową rolę w kształtowaniu zmian społecznych oraz szczególną odpowiedzialność za środowisko naturalne.



STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

# Wnioski i rekomendacje.

Jak wynika z przedstawionych wyników badań organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego niemal w 100% deklarują chęć współpracy z przedsiębiorstwami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne. Mimo wyrażonych chęci doświadczenie współpracy w formie kupna produktu lub usługi od tego typu przedsiębiorstw ma za sobą mniej niż połowa badanych podmiotów. 1/3 podmiotów, które wykazały takie doświadczenie nie potrafiło sprecyzować o jaki typ produktu/usługi chodziło. Rozdźwięk między poziomem zachowania deklaratywnego a poziomem realizacji konkretnych działań jest tym bardzie zastanawiający, że usługi oferowane przez warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej pokrywają się z usługami wskazanymi przez te podmioty jako pożądane.

Kluczem do zrozumienia zjawiska może być odpowiedź, jakiej przedstawiciele JST i NGO udzielili na pytanie o największą wadę produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez przedsiębiorstwa zatrudniające osoby niepełnosprawne. Odpowiedzią o dużej ilości wskazań, największej po odpowiedzi sugerującej brak jakichkolwiek wad, było stwierdzenie ograniczonego wyboru produktów i usług. W związku ze wskazanym wyżej faktem komplementarności usług i produktów oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej zatrudniające osoby niepełnosprawne z usługami i produktami chętnie zamawianymi przez NGO i JST, odpowiedzi te mogą wskazywać na problemy w zakresie dystrybucji informacji w danych środowiskach lokalnych skutkujące wysokim poziomem niedoborów informacyjnych. Teza ta jest tym bardziej prawdopodobna, że przedstawiciele JST i NGO wykazali się wysokim poziomem wiedzy na temat przedsiębiorstw społecznych i nie wykazywali uprzedzeń wobec produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne. Wyniki wskazują wręcz na tendencję odwrotną – jakość produktów i usług przedsiębiorstw społecznych zatrudniających osoby niepełnosprawne uznano za ich mocną stronę.

W związku z powyższym rekomendowane jest stworzenie planu działania na rzecz poszerzenia pola współpracy przedsiębiorstw społecznych z NGO i JST, ustalonego na zasadzie konsultacji społecznych, wypracowanego przez przedstawicieli różnych środowisk (JST, NGO, WTZ, ZAZ), którzy wnieśliby do projektu doświadczenie i wiedzę w zakresie możliwych szans i ograniczeń związanych z implementacją założeń o nowych obszarach współpracy. Wskazany byłby również udział ekspertów, którzy wsparliby konsultacje merytorycznie, udzielając informacji w zakresie problemów wskazanych przez JST w kontekście współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne, jak np. ograniczenia wynikające z ustawy Prawo zamówień publicznych, brak wiedzy w zakresie możliwości stosowania klauzul społecznych,



STOWARZYSZENIE NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

procedury wewnętrzne. Podczas konsultacji zainteresowane strony wypracowałyby strategię przepływu informacji, np. w postaci katalogów produktów i usług WTZ regularnie redagowanych i dystrybuowanych wśród NGO i JST.

Duży potencjał możliwości rozwoju współpracy międzysektorowej wynika również ze struktury odpowiedzi udzielanych przez przedsiębiorców. Fakt, że 57% respondentów deklaruje, że działania, które podejmują wpisują się ideę społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) oraz fakt chęci podejmowania tego typu działań przez 33% przedsiębiorców nie podejmujących aktywności w zakresie CSR pozwala na formułowanie optymistycznych prognoz dotyczących możliwości budowy partnerstw między podmiotami ekonomii społecznej zatrudniającymi osoby niepełnosprawne i przedsiębiorstwami prywatnymi. Obraz ten dopełnia dodatkowo fakt, że blisko 4/5 respondentów deklaruje chęć podjęcia poszukiwań nowych możliwych obszarów współpracy. Przedsiębiorcy są tym bardziej zainteresowani tego typu współpracą, że produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne kojarzą im się z dobrym stosunkiem ceny do jakości. Przedsiębiorcy, którzy mają za sobą doświadczenie współpracy z przedsiębiorstwami społecznymi zatrudniającymi osoby niepełnosprawne oceniają dobrze produkty wytwarzane/usługi świadczone przez osoby niepełnosprawne. O pozytywnej postawie respondentów wobec współpracy z podmiotami ekonomii społecznej zatrudniającymi osoby niepełnosprawne świadczy ponadto:

- fakt, że liczba respondentów wyrażających pogląd, że produkty lub usługi dostarczane przez osoby niepełnosprawne są **gorszej jakości** niż produkty/usługi wytwarzane/świadczone przez osoby pełnosprawne wynosiła 0.
- 2/3 badanych chciało otrzymać katalog produktów wytwarzanych/usług oferowanych przez osoby niepełnosprawne (62%)
- 50% uczestników badania zadeklarowało chęć uczestnictwa w promocji produktów/usług oferowanych przez osoby niepełnosprawne wśród współpracujących firm.

Jedyne wskazywane zastrzeżenia, podobnie jak w przypadku NGO i JST dotyczą ograniczonego wyboru produktów i usług (aż 45% wybierało tę odpowiedź w pytaniu o największe wady produktów wytwarzanych/usług świadczonych przez osoby niepełnosprawne). Przedsiębiorcy wskazywali tę odpowiedź pomimo faktu, że usługi i produkty, którymi wykazywali zainteresowanie są dostępne na rynku produktów i usług oferowanych przez przedsiębiorstwa zatrudniające osoby niepełnosprawne. Świadczy to o konieczności podjęcia przez te przedsiębiorstwa nowych, skuteczniejszych form promocji umożliwiających dotarcie do klientów kojarzących pozytywnie oferowane przez nich produkty i usługi. Fakt, że respondenci wykazali wysoki poziom zainteresowania CSR (społeczną odpowiedzialnością biznesu) otwiera furtkę również dla działań wykraczających poza współpracę stricte biznesową, takich jak np. coaching



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl

biznesowy, wspólne inicjatywy w zakresie działań na rzecz społeczności lokalnych, grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym czy łączenie potencjałów w zakresie budowy wizerunku przedsiębiorstw.



STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

Biuro Projektu:
ul. Chłapowskiego 15/1,
61-504 Poznań,
tel/fax. 61 887 11 66,
www.woes.pl

Filia Konin:
Aleje I Maja 9,
62-510 Konin,
tel/fax. 63 246 31 85,
www.woes.pl